

Mäktig media och passiva politiker

Om fallet Västsvenska paketet och medias roll i demokratin

Lovisa Hedin
Fanny Näslund

Abstract

Syftet med uppsatsen är att undersöka medias roll i demokratin som en aktör med makt och som en arena för kommunikation mellan politiker och medborgare. Vi gör detta genom att titta på fallet med infrastruktursatsningen Västsvenska paketet i Göteborg, om vilket medborgare och sittande politiker har delade meningar. Vi använder oss av kvantitativ innehållsanalys för titta på rapportering och debatt i lokala tidningar. Genom att kartlägga vilken bild av paketet som har getts i media hoppas vi bättre förstå skillnaderna i åsikter. Utifrån våra resultat kan vi inte säga något om medias påverkan på människors åsikter, däremot säger de oss att medias sätt att gestalta frågan sannolikt har påverkat människors bild av vad som är möjligt att göra med paketet. Att media har nått ut med en bild till medborgarna samtidigt som sittande politiker inte nog använt media som arena för att kommunicera ut sin version leder oss till att tro att processen kan ha haft skadliga effekter på den lokala demokratin.

Nyckelord: media, demokrati, politisk kommunikation, gestaltning, upplyst förståelse, politikermisstro

Antal ord: 10 075

Innehållsförteckning

1 Inledning	2
1.1. Syfte och frågeställning	2
2 Bakgrund	4
2.1 Västsvenska paketet	4
2.1.1 Finansiering av paketet	4
2.1.2 Paketets olika delar	4
2.2 Debatten, folkinitiativet och folkomröstningen	5
2.3 Politikernas bild	7
3 Teori	8
3.1 Begreppsdefinitioner	8
3.1.1 Politikermisstro	8
3.1.2 Makt	9
3.2 Teoretisk bakgrund	9
3.3 Krav på journalistiskt innehåll	10
3.4 Media som aktör och arena	11
3.5 Medieeffekter och gestaltning	11
3.6 Demokratisk beslutsprocess och upplyst förståelse	13
3.6.1 Koppling till media	13
4 Metod	15
4.1 Kvantitativ innehållsanalys	15
4.2 Validitet och reliabilitet	16
4.3 Metodkritik	17
5 Material	18
5.1 Urval	18
5.2 Avgränsningar	19
6 Resultat	20
6.1 Undersökning av nyhetsartiklar	20
6.2 Undersökning av debattartiklar	24

7 Analys	27
7.1 Gestaltningseffekter	27
7.2 Hur står det till med de journalistiska principerna?	28
7.3 Politikerna och medborgarna	29
7.4 Kan medborgarna ha uppnått upplyst förståelse?	29
8 Diskussion	31
8.1 Medias makt.....	31
8.2 Konsekvenser för demokratin	32
9 Slutsats	34
10 Källförteckning	35
Bilagor	39

Figurförteckning

Undersökning av nyhetsartiklar

Figur 1: Huvudfokus.....	20
Figur 2: Rubrik.....	21
Figur 3: Framställning av politiker/ansvariga.....	21
Figur 4: Vilken sida kommer till tals?.....	22
Figur 5: Huvudaktör.....	23

Undersökning av debattartiklar

Figur 6: Huvudfokus.....	24
Figur 7: Typ av företrädare.....	24
Figur 8: Ställningstagande till huvudfokus.....	25
Figur 9: Politikernas ställningstagande till huvudfokus.....	26

1 Inledning

Media utgör samhällets främsta kanal för politisk kommunikation mellan de styrande och medborgarna. Det är här medborgarna hämtar information för kunna bilda sig uppfattningar i olika samhällsfrågor och det är här politikerna kan nå ut med sina budskap. Det gör att media kan betraktas som en av de viktigaste institutionerna i en demokrati.

För att demokratin ska fungera bra krävs ett samspel mellan media, journalistik, politik och demokrati, för att det i sin tur ska bli möjligt krävs det att media fullgör sina uppdrag. Ett av dessa uppdrag är att spegla verkligheten på ett så sanningsenligt sätt som möjligt. Samtidigt kan en obegränsad verklighet omöjligt pressas in i ett begränsat format vilket ger media utrymme att tolka och beskriva verkligheten, häri ligger medias makt.

Vårt fall, frågan kring det Västsvenska paketet i Göteborg, är ett exempel på när man kan fundera på om samspelet mellan politiker, media och medborgare har fungerat tillräckligt bra. Infrastruktursatsningen röstades igenom i kommunfullmäktige med nästintill total enighet mellan de politiska partierna. Samtidigt har paketet väckt stort missnöje bland en stor del av befolkningen, ett missnöje som bland annat tog sig uttryck i det negativa resultatet i folkomröstningen om trängselskatt hösten 2014. Att politikerna och medborgarna verkar ha så pass olika uppfattningar i frågan var vad som väckte vårt intresse för fallet.

Frågan har fått ta stor plats i nyhetsrapporteringen och på debattsidor i Göteborgs största tidningar. Detta fick oss att undra över vilken roll media har spelat i den politiska kommunikationen kring det Västsvenska paketet.

1.1. Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka medias roll i demokratin som en aktör med makt över medborgarnas uppfattningar och intressen, och som en arena för politisk debatt. Vi gör detta genom att titta på debatten och rapporteringen kring Västsvenska paketet. Genom att undersöka vilken bild av frågan som har målats upp i media, hoppas vi få en ledtråd som kan hjälpa oss att förstå diskrepansen i åsikter kring paketet mellan medborgare och makthavare. Det ger oss följande frågeställningar:

1. Vilken bild av Västsvenska paketet har getts i lokal press?
2. Hur kan vi förstå detta utifrån teorier om medias makt och roll i en demokrati?

Dessa försöker vi besvara genom att ställa följande frågor till vårt material:

Har rapporteringen i frågan varit neutral?

Vem får komma till tals i rapporteringen?

Innehåller rapporteringen politikermisstro?

Har rapporteringen eller debatten gett bilden av att paketet går att plocka isär?

Vem har tagit plats på debattsidor?

Uppsatsen har en deskriptiv och förstående ansats och är teorianvändande.

2 Bakgrund

2.1 Västsvenska paketet

Hösten 2009 påbörjades diskussioner kring ett nytt infrastrukturprojekt i västra Sverige mellan berörda kommuner, regionen och regeringen. I samband med det fick Västra Götalandsregionen ett erbjudande från regeringen: vid ett införande av trängselskatt i Göteborg lovade staten att bidra med hälften av finansieringen för de satsningar på infrastruktur som regionen behövde (Brevinge 2014).

Man började utreda möjligheterna att införa trängselskatt i Göteborg och konstaterade att det var möjligt att delfinansiera projektet på detta sätt (Västra Götalandsregionen 2015). Med bred politisk enighet röstades i januari 2010 både det Västsvenska paketet och trängselskatten igenom i Göteborgs kommunfullmäktige (Brevinge 2014).

2.1.1 Finansiering av paketet

Av de 34 miljarder som paketet förväntas kosta står staten för 17 miljarder. För att få tillgång till denna finansiering krävs enligt överenskommelsen att resterande 17 miljarder genereras regionalt. Enligt planen ska 14 miljarder komma ifrån intäkter från trängselskatten och resten ska komma från Göteborgs kommun, Västra Götalandsregionen och region Halland (Trafikverket 2014 d).

2.1.2 Paketets olika delar

Trängselskatt i centrala Göteborg är dels ett medel för finansiering men också en åtgärd i sig, mot trängsel och för en bättre miljö. Skatten infördes 1 januari 2013 (Transportstyrelsen 2015).

Den dyraste av paketets delar är tågtunneln *Västlänken*, en åtta kilometer lång pendeltågsförbindelse genom centrala Göteborg. Planen är att anlägga tre

underjordiska stationer vid Haga, Korsvägen och Centralstationen (Trafikverket 2014 a). Tunneln håller i skrivande stund på att planeras (Trafikverket 2014 b).

En annan åtgärd inom ramen för paketet är *utbyggnad av kollektivtrafiken*. Denna del innefattar nya bussfiler som ska förbättra framkomligheten i centrum och på infartsleder. Man planerar att förlänga tågplattformarna för att dessa ska kunna ta emot längre tåg med plats för fler passagerare. Arbetet med bussfiler och förlängda perronger har varit igång sedan 2011. Framöver vill man utöka antalet parkeringsplatser vid tågstationerna för både bil och cykel och bygga nya cykelbanor runt om i staden (Trafikverket 2013).

Marieholmsförbindelsen är det gemensamma namnet för Södra Marieholmsbron, en järnsvägsbro tänkt att möjliggöra utökad godstrafik, och Marieholmstunneln, en vägtunnel som ska öka tillgängligheten till norra sidan av älven och hamnen (Trafikverket 2014 c).

Hisingsbron är tänkt att ersätta den snart utdaterade Göta Älvbron, vilken kommer att rivas så snart den nya bron är på plats runt 2020 (Trafikverket 2013).

2.2 Debatten, folkinitiativet och folkomröstningen

Den politiska processen kring Västsvenska paketet har skapat enorm debatt i vilken många olika aktörer har tagit del. Det är främst trängselskattens införande och planen att bygga tåg tunneln Västlänken som har väckt starka känslor. Västlänken har kritiserats främst för sin dyra prislapp (bl a. Forsström 2013, Göteborgs-Posten 2013, Nilsson et al. 2014) och trängselskatten bland annat för det faktum att Socialdemokraterna i Göteborg i och med införandet av skatten i januari 2013 bröt sitt löfte om att inte bygga vägtullarna utan att först låta folket rösta om saken (Sveriges Radio 2009). Detta behöver ses mot bakgrund av att Göteborg har en historia av misstro gentemot politiker och förvaltning, bland annat efter de senaste årens muthärvor där kommunala tjänstemän fått privata byggfakturor betalda med statliga medel (Sveriges Radio 2012) och kommunens val att ha öppen bar på en fastighetsmessa i Cannes (Dagens Nyheter 2013 a). I Göteborg har till och med ett begrepp myntats för den kultur där beslut tas i samförstånd mellan politiker och tjänstemän utanför den formella beslutsapparaten; Göteborgsandan (Dagens Nyheter 2013 b).

Debatt har sedan beslutet om paketets införande förts i debattsektionen, på ledarsidor och i det redaktionella materialet i Göteborgs största tidningar, Göteborgs-Posten och Göteborgs-Tidningen. Den sistnämnda har även varit en aktivt pådrivande aktör för att få till stånd en folkomröstning om trängselskatten (Expressen 2012).

Det politiska partiet Vägvalet är ett bevis på hur pass starka känslor trängselskatten har väckt. I en artikel i tidskriften Fokus beskriver journalisten Nina Brevinge partiets framväxt och roll i förloppet. Vägvalet bildades i februari 2010, bara en månad efter kommunfullmäktiges beslut om att införa trängselskatt, och var till en början ett enfrågeparti med syfte att få till en folkomröstning om skatten. I valet i september 2010 fick partiet 5 mandat i Göteborgs kommunfullmäktige (Brevinge 2014).

Vägvalet planerade att få till en folkomröstning genom ett folkinstitutiv. Detta är en institution som gör det möjligt för medborgarna i en kommun eller ett landsting att genom insamling av namnunderskrifter från fem procent de röstberättigade kräva att fullmäktige formellt röstar om huruvida en folkomröstning i den aktuella frågan ska genomföras. Den 1 januari 2011 antogs lagen om förstärkt folkinstitutiv. För att ett folkinstitutiv ska leda till att en folkomröstning blir av krävs sedan dess att tio procent av de röstberättigade skriver under förslaget. Samtidigt gavs folkinstitutiven ökad politisk tyngd då det nu krävs att två tredjedelar av ledamöterna i en kommunförsamling motsätter sig att en folkomröstning genomförs för att den inte ska bli av (Sveriges Kommuner och Landsting 2011).

Eftersom Vägvalet bildades under 2010 hade partiet valet att antingen sikta på att samla ihop underskrifter från fem procent av befolkningen och begära folkomröstning i enlighet med den gamla lagen, eller sikta på tio procent och vänta till den nya lagens instiftande och därmed kunna använda sig av det förstärkta folkinstitutivet (Brevinge 2014). Partiet valde att satsa på att få ihop de fem procenten och använda sig av den gamla lagen, vilket man lyckades med, och i december 2010 lämnade man över en lista med 22 300 namn till kommunen. När fullmäktige samlades för att besluta om saken i april 2011 röstades dock både folkinstitutivet och Vägvalets motion med samma syfte ned (Brevinge 2014).

Det är här Göteborgs-Tidningen och chefredaktör Frida Boisen kommer in i bilden. Efter en artikelserie om trängselskatten i tidningen möttes de av starka reaktioner från läsare. Många upplevde att politikerna hade handlat över deras huvuden när de tog beslutet om vägtullarna. Boisen bestämde sig för att GT skulle försöka göra det Vägvalet hade misslyckats med - få politikerna att utlysa en folkomröstning. Tidningens medarbetare samlade in underskrifter på stan och i varje tidning fanns en talong som kunde skrivas på av läsaren och skickas in till redaktionen. I februari 2013 hade GT fått ihop underskrifter från över tio procent av de röstberättigade. Efter en lång debatt och en knapp majoritet röstade kommunfullmäktige i maj 2013 ja till ett utlysa en folkomröstning om huruvida trängselskatten skulle behållas (Brevinge 2014).

På valnatten 30 september 2014 fick göteborgarna svara ja eller nej på frågan: "Anser du att trängselskatten ska fortsätta i Göteborg efter valet 2014?". När rösterna var färdigräknade hade 43,2 % svarat ja och 56,8 svarat nej (Göteborgs Stad 2015).

2.3 Politikernas bild

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Miljöpartiet, Feministiskt Initiativ och Allianspartierna står alla bakom beslutet att genomföra Västsvenska paketet i sin helhet (Göteborgs Stad 2014).

Det är ett par saker med den bild som politikerna, kommunen och regionen målar upp av paketet som är intressanta för sammanhanget. För det första är paketet framtaget så att de olika delarna är sammansvetsade i paketet och enligt aktörerna bakom det kan ingen enskild del plockas ut. Om en del i paketet faller, kommer heller inte de andra delarna bli verklighet (Västra Götalandsregionen 2015).

För det andra ser politikerna inga finansieringsalternativ till paketet om man skulle ta bort trängselskatten (bl a. Hulthén et al. 2015, Ransgård et al. 2015, Bernmar 2015). Efter att göteborgarna hade röstat nej till trängselskatten hösten 2014 bestämde kommunstyrelsen sig för att en gång för alla utreda alternativa sätt att finansiera paketet, förutsatt att alla paketets övriga delar står fast. Utredningen konstaterade att inga alternativ som snabbt och säkert kunde ersätta trängselskatten som finansieringskälla stod till buds (Göteborgs Stad Stadsledningskontoret 2015). Dessa utredningar gjordes efter folkomröstningen men bekräftade vad politikerna hävdade under hela processen.

Slutligen så råder stor enighet om att Västsvenska paketet är nödvändigt för Göteborgsregionens framtida utveckling (bl a. Miljöpartiet 2015, Vänsterpartiet 2015, Hulthén et al. 2015, Nya Moderaterna 2015).

Dessa punkter är intressanta då de i hög grad skiljer sig från den bild som förmedlas av media och av övriga aktörer i debatten.

3 Teori

3.1 Begreppsdefinitioner

Här definieras två för uppsatsen viktiga begrepp vars betydelser inte är självklara.

3.1.1 Politikermisstro

Tommy Möller, professor i statsvetenskap, menar i *Politikens meningslöshet* att politikerförakt är ett olyckligt begrepp för att beskriva ett fenomen där medborgare inte känner tilltro till sittande politiker eller det demokratiska systemet som helhet. Ordet förakt implicerar att man ser ner på något eller någon som mindervärdig, och vad begreppet snarare vill åt är medborgarnas brist på tillit. Han använder istället begreppet politikermisstro, där ordet misstro implicerar en skepticism (Möller 2000:20-21).

Ur en demokratisk synvinkel kan politikermisstro betraktas som allt från ett sundhetstecken till ett farligt vapen i händerna på populister (Möller 2000:11-12). Därför, menar Möller, att man måste definiera vilken typ av misstro man avser kartlägga. Misstro kan delas upp i två nivåer; aktör och system. På aktörnivån kan misstro riktas antingen mot specifika politiker eller politiker i allmänhet. På en systemnivå kan misstro riktas mot antingen enskilda institutioner, institutioner i allmänhet eller hela det demokratiska styrelseskicket (Möller 2000:29-30).

När vi undersöker nyhetsartiklar letar vi efter en politikermisstro på aktörsnivå som riktar sig mot politiker i allmänhet. Det är en generell typ av misstro, där ingen namnges och ingen specifik handling ligger till grund för misstron. Den är onyanserad till sin karaktär och sannolikt mer allvarlig för demokratin, då den är mer benägen att utvecklas till en misstro också på systemnivån och om det går sig illa en misstro mot demokrati som styrelseskick (Möller 2000:29-30).

3.1.2 Makt

Eftersom begreppet makt är mycket viktigt för att förstå fenomenet i samhället men samtidigt alltför komplext för att låta sig definieras på ett enda sätt (Christensen et al. 2011:9-10) blir det viktigt att visa på vilken typ av makt vi i uppsatsen avser. Christensen, Jensen och Lindkvist menar i sin bok *Makt, beslut och ledarskap* att makt kan delas upp i sex olika dimensioner (2011).

I uppsatsen används två av dessa för att förstå medias makt att påverka medborgares verklighetsuppfattning. Maktens andra dimension syftar på den makt som utövas när dagordningen för beslut fastställs (Christensen et al. 2011:16). Maktens tredje dimension handlar om den makt som uppstår när en aktör påverkar andra aktörers uppfattningar och intressen i en fråga. Ofta därför att någon genom maktutövning har ett intresse av att plantera en specifik problemformulering på bekostnad av alternativa (Christensen et al. 2011:16). När media påverkar medborgarnas uppfattningar gör de detta både genom att välja ut vad som ska bli ämnen för nyheter, och därmed debatt, och hur dessa ska omskrivas. I analysen skiljer vi inte på de två dimensionerna men när vi använder begreppet makt avses antingen dagordningsmakt eller makt över uppfattningar och intressen.

3.2 Teoretisk bakgrund

En svensk medborgare konsumerade under 2013 i genomsnitt media under 437 minuter varje dag. 114 minuter tv, 123 minuter radio, 53 minuter tidningsläsning och 147 minuter internetanvändning (Strömbäck 2014:16). Det är också via olika typer av media som vi hämtar den mesta informationen om politik och vad som försiggår i samhället. Även när vi tar hänsyn till internet och sociala mediers intåg på marknaden är traditionella medier såsom tidningar, radio och tv den absolut viktigaste källan till nyhetsjournalistik (Strömbäck 2012:263-264).

Vi utgår i uppsatsen främst från Jesper Strömbäcks teorier om media. Strömbäck är professor i medie- och kommunikationsvetenskap inriktat mot politisk kommunikation. Han har publicerat 150 böcker, kapitel och artiklar inom media (Strömbäck 2015) vilket gör honom till en av Sveriges mest framstående forskare i ämnet.

Historiskt sett har partier och partipress varit viktiga institutioner i demokratin. Sedan en tid tillbaka befinner sig dock partierna i en nedåtgående spiral gällande medlemsantal, partiloyalitet och partiidentifikation (Bengtsson 2001:71). På samma sätt har partipressen länge trängts tillbaka, idag är det inte längre accepterat att chefredaktörer för tidningar har politiska uppdrag hos det parti som ligger tidningens ideologi närmast, vilket ofta var fallet så sent som på 70-talet. Media har alltså tagit över partipressens roll, och är idag den huvudsakliga arenan för möten mellan politikerna och medborgares åsikter (Nord & Strömbäck 2012:9).

Demokrati, politik, journalistisk och media hänger alltså ihop och är beroende av varandra (Nord & Strömbäck 2012:15). Strömbäck menar att ett sätt att se på situationen är att journalistiken är beroende av demokratin eftersom det är det enda styrelseskicket som accepterar yttrandefrihet. Politiker å sin sida är beroende av media för att kunna kommunicera med medborgarna, speciellt sedan partipressens glansdagar tillhör historien. Demokratin är i sin tur beroende av en aktiv samhällsdebatt och granskning av de som sitter på maktpositioner i samhället (Strömbäck 2005:332). Även om fenomenen är beroende av varandra kan media sägas ha en maktposition i förhållandet, vilket har gjort att ett antal regler om dess funktion har satts upp (Nord & Strömbäck 2012:17).

3.3 Krav på journalistiskt innehåll

I en stor svensk pressutredning om medias funktioner från 1994 fastslogs ett antal viktiga uppdrag. Genom att media fyller dessa funktioner ska en fri åsiktsbildning vara möjlig, och demokratin ska fungera som den ska. Vilka uppgifter är då man menar?

“/.../ nämligen uppgiften att förse medborgarna med sådan information att de fritt och självständigt kan ta ställning i samhällsfrågor, uppgiften att granska de inflytelserika i samhället och uppgiften att låta olika åsikter och kulturyttringar komma till tals (SOU 1995:37). “ (Nord & Strömbäck 2012:17).

Media ska med andra ord informera, granska och vara ett forum. Media och journalistik är inte synonymt med varandra (Nord & Strömbäck 2012:15), och om det ovanstående citatet representerar den övergripande uppgiften för media så ställs ytterligare krav på ett journalistiskt innehåll.

Den grundläggande principen är att journalistiken ska förmedla så allsidiga och sanningsenliga bilder av verkligheten som möjligt. Man kan också uttrycka det som att journalistikens första skyldighet är att sträva efter sanningen (Nord & Strömbäck 2012:18). Utifrån denna princip kan olika krav med varierande abstraktionsgrad ställas på journalistiskt innehåll med syfte att informera. I uppsatsen fokuserar vi framförallt på två av dessa; *“1) tillämpa principen om två av varandra oberoende källor och låta olika sidor komma till tals”* (Nord & Strömbäck 2012:18). Det andra kravet kan i korthet formuleras som att detaljer aldrig bör få ta mer plats än helheten, eller som att nyheter ska stå i proportion till hur viktiga de är (Strömbäck 2012:268-269).

3.4 Media som aktör och arena

Att media kan betraktas både som en aktör och en arena är ett tydligt idékoncept som återkommer i litteratur om media (Bengtsson 2001:11, Nilsson 2001:139,149) såväl som i statligt utgivna texter, exempelvis den tidigare nämnda pressutredningen från 1994 (Nord & Strömbäck 2012:17).

Media är en arena på så sätt att politiker, medborgare, organisationer och nätverk här har möjlighet att föra fram sina åsikter till en bred publik (Nilsson 2001:149). Exempelvis genom att skicka in texter och få dem publicerade på tidningar debattsidor. Men media är mer än en passiv plattform, media är också är en mycket viktig aktör med egna beteenden, önskemål och effekter på opinionen (Nilsson 2001:149) vilket i sin tur får effekter på politiken och demokratin (Nord & Strömbäck 2012:14).

3.5 Medieeffekter och gestaltning

Det var under 1980- och 90-talen som dagens syn på massmedias makt över medborgarna etablerades. Tre av de mest inflytelserika teorierna som då växte fram var dagordningsteorin, primingteorin och framingteorin. Dessa betraktas av vissa medieforskare som tätt sammanbundna då de alla är teorier om medieeffekter, medan andra upplever dem som åtskilda bland annat eftersom de grundar sig i olika tankar om psykologiska mekanismer (Shehata 2012:318). I vår uppsats kommer teorin om framing-effekter, även kallat gestaltningseffekter, att vara i fokus. För att sätta in teorin i en vetenskaplig kontext presenteras först de andra två.

Dagordningsteorin handlar kortfattat om medias makt att avgöra vilka samhällsfrågor människor upplever som viktiga. Man hävdar inte att media har makt att kontrollera vad vi tycker i olika frågor utan vilka frågor vi överhuvudtaget har åsikter om (Nilsson 2001:157). Dagordningsteorin innebar ett viktigt skift i medieforskningen då man började intressera sig för medias möjligheter att påverka människors verklighetsuppfattning ur ett kognitivt perspektiv, istället för att som tidigare forska kring medias påverkan på människors åsikter. Donald Shaw och Maxwell McCombs artikel *The Agenda Setting Function of the Mass Media* (1972) lade grunden för dagordningsteorin och betraktas som en klassiker på området (Shehata 2012:319).

Primingteorins utgångspunkt är att media har makt att påverka vilka frågor människor använder som måttstock för bedömning av politiker, hela regeringar eller politiska sakfrågor. Genom att rikta uppmärksamhet mot vissa aspekter av exempelvis ett brett politikområde eller en politikers hela prestation har media makt över vilken aspekt som människor bygger sina åsikter om helheten på.

Donald Kinder och Shanto Iyengar (1987) var de forskare som först applicerade teorin på politiska situationer (Shehata 2012:325).

Vår uppfattning är att vårt fall hade kunnat analyseras utifrån alla dessa tre teorier, men på grund av uppsatsens begränsningar i tid och utrymme har vi valt att fokusera på framingteorin. Hädanefter kommer vi att referera till teorin med det den svenska översättningen: gestaltningsteori. Gestaltningsteorin betraktas vid sidan om dagordningsteorin som den viktigaste medieteorin när det gäller politisk kommunikation (Strömbäck 2014:113).

Gestaltningsteorin handlar om hur media väljer att gestalta olika aspekter av verkligheten. Det är intressant dels för att media påverkar hur människor uppfattar dessa aspekter, men också för att media genom att välja en aspekt av verkligheten samtidigt väljer bort en annan. På detta sätt bidrar media till reproduktion och spridning av vissa aktörers och ideologiers sätt att beskriva världen (Strömbäck 2014:113).

Enligt Robert Entmans klassiska definition innebär gestaltning

“ /.../ att man väljer ut vissa aspekter av en uppfattad verklighet och gör dem mer framträdande i en kommunicerande text, för att på så sätt främja en viss problemdefinition, orsakstolkning, moralisk bedömning och/eller föreslagen lösning på det beskrivna problemet” (Shehata 2012:328)

Det är vanligt att nyheter betraktas som verklighetens spegelbild som objektivt avbildar den. Det är genom denna uppfattning som journalistikens uppdrag att förmedla nyheter legitimeras vilket i sin tur ger journalistiken vad Strömbäck kallar beskrivningsmakt (Strömbäck 2014:113). I själva verket görs en lång rad val när den obegränsade verkligheten ska pressas in i det begränsade utrymme som medierna har till förfogande. Det är dessa val som ger medier som helhet, redaktioner och enskilda journalister makt över människors uppfattningar om olika aspekter av verkligheten (Strömbäck 2014:114).

Påverkan sker genom att medierna väljer ämnen för nyheter, vilka källor som ska användas och vad som ska betraktas som fakta eller ej. Vidare väljer man vilka betoningar som ska finnas i texten och vilka ord som ska användas. Slutligen kan en viss problembeskrivning, specifik orsaksförklaring och tänkbar lösning på problem framhävas (Strömbäck 2014:114-115).

Många av de val som medierna gör dagligen betraktas inte längre som val då de har blivit institutionaliserade, sker på rutin och ses som självklara. Ett exempel på att nyhetsvärdering är institutionaliserat är Strömbäck resonemang om att många journalister inte kan ge en förklaring till vad som är en nyhet, men känner igen en när de ser den (Strömbäck 2014:114).

Sammanfattningsvis har forskningen om medieeffekter visat att massmedia har en central roll i demokratin i och med dess makt över opinionen. Viktigt att komma ihåg är dock att i vilken grad media kan påverka medborgarna beror på en rad faktorer. Dels på medborgarnas individuella egenskaper och konsumtionsmönster men även större samhällsliga faktorer såsom det ökade medieutbudet och framväxten av sociala medier (Strömbäck 2014:129).

3.6 Demokratisk beslutsprocess och upplyst förståelse

Teoribildningen kring demokrati är omfångsrik, men den har alltid sin utgångspunkt i att demokrati innebär folkstyre. Så även hos Robert A Dahl, som i *Demokratin och dess antagonister* drar slutsatsen att folkstyre för att kunna praktiserats kräver en demokratisk styrelse- och beslutsprocess (Dahl 1999:120).

Dahl menar att ett antal kriterier anger vad som utmärker en demokratisk styrelseprocess. Dessa kriterier är effektivt deltagande, lika rösträtt vid avgörandet av frågan, upplyst förståelse och medborgarnas kontroll över dagordningen. Dahl har tagit fram dessa i relation till ett antal grundantaganden såsom att varje medlem av befolkningens intressen ska väga lika tungt och att bindande beslut enbart får fattas av någon som ingår i demos (Dahl 1999:120-122). Rent hypotetiskt skulle ett samhälle med en beslutsprocess som uppfyllde alla kriterier fullt ut betraktas som helt demokratisk. Av de fyra kriterierna som Dahl presenterar är det tredje, upplyst förståelse, det mest intressanta för vår uppsats.

Dahl formulerar kravet på upplyst förståelse som att:

“Varje medborgare bör ha adekvata och lika möjligheter att upptäcka och begrunda det val som bäst tjänar hans eller hennes intressen (inom den tidsram som tvånget att fatta beslut i frågan medger)” (Dahl 1999:126).

Han föreslår vidare att vad som ligger i en individs intressen är *“det som hon skulle välja om hon hade maximal förståelse av vilka erfarenheter detta val och dess mest relevanta alternativ skulle leda till”* (Dahl 1999:337). Om en individ förstår sina egna intressen på ovanstående sätt kan denna alltså sägas ha en upplyst förståelse av dem. Viktigt att påpeka är att också en faktor som det allmänna bästa kan sägas ligga i en individs intressen, om så är fallet bör individen få möjlighet att skaffa sig information om vad det allmännyttiga i en situation är (Dahl 1999:126).

Kravet på upplyst förståelse är tätt sammanlänkad med frågan om vilka som ska utgöra demos, befolkningen, och huruvida vissa är bättre lämpade att fatta beslut än andra. Dahls tolkning är att det aldrig finns någon enskild medborgare bättre kvalificerad än befolkningen som helhet. Samtidigt måste ett system som menar att befolkningen som helhet är det mest kvalificerade alternativet aktivt se till att medborgarna har en upplyst förståelse, och Dahl menar att det idag finns en diskrepans mellan ideal och verklighet (Dahl 1999:124).

3.6.1 Koppling till media

Idén om upplyst förståelse genom det goda samtalet och en fri åsiktsbildning går som en röd tråd genom demokratins historia (Petersson 2009:314). Därför är det

naturligt att också tanken på hur upplyst förståelse hos medborgarna kan uppnås har förändrats. Dahl skriver att den nya informationsteknologin möjliggör att medborgare mycket lätt och närhelst hen önskar kan ta del av exempelvis den politiska dagordningen, något som bäddar för god upplyst förståelse (Dahl 1999:370). Dahl kan alltså sägas vara positiv till att samhällets utveckling kan bidra till en ökad upplyst förståelse.

En senare analys av upplyst förståelse görs av Olof Petersson, professor i statsvetenskap, i *Vår demokrati*. Författaren menar att två punkter avgör kvaliteten på en demokratisk beslutsprocess. För det första ska kunskapsunderlaget för beslutsfattandet vara så sanningsenligt som möjligt. För det andra bör man fundera på hur god debatten kring för- och nackdelar i en fråga är (Petersson 2009:304). Båda bitar är delar av medias roll och uppdrag och att titta på nyhetsrapportering och debatt i media kan därmed ge ledtrådar om medborgarnas upplysta förståelse. Petersson målar, liksom Dahl, framtiden för den upplysta förståelsen i ljusa färger och menar att medborgarnas möjligheter till delaktighet och information genom nya medel för kommunikation blir fler (Petersson 2009:313).

Invändningar kan dock göras mot att denna medie- och kommunikationsutveckling är entydigt positiv. Exempelvis menar Strömbäck att den medför en ökad kommersialisering och konkurrens vilket i sin tur har lett till att de ekonomiska värdena allt oftare prioriteras över de demokratiska. Ett skäl till detta är att ett ekonomiskt misslyckande omedelbart straffas av ägare och investerare, medan ett misslyckande med att uppfylla de demokratiska uppgifterna får mildare konsekvenser (Strömbäck 2014:139-140).

Själva begreppet upplyst förståelse har också kritiserats. Kan människor sägas ha ett rationellt intresse, baserat på information om konsekvenserna av alla olika alternativ? Eftersom insamlande av information medför kostnader för individen menar socialpsykologiskt inriktade forskare att de flesta nöjer sig med begränsad information. Slutsatsen blir då att idealet om upplyst förståelse är orealistiskt (Petersson 2009:314-315) Detta karaktäriserar dock alla ideal och värdet i att jämföra teori och verklighet för att kunna säga något om verklighetens tillstånd kvarstår.

Hur man än ser på medborgarnas upplysta förståelse och dess ställning i samhället är det dock tydligt att den till stor del ligger i händerna på media.

4 Metod

4.1 Kvantitativ innehållsanalys

Vi har valt att göra en kvantitativ innehållsanalys av nyhets- och debattartiklarna. Detta är en bra metod när man vill diskutera ett material i generella termer. I förhållande till den kvalitativa innehållsanalysen, möjliggör den kvantitativa versionen en analys av ett större material då den optimalt sett inte ska innehålla för många tolkningsmoment. På samma tid hinner man ett större material (Nilsson 2010:119) vilket gör den lämplig för vårt fall.

Vi är intresserade av den stora massan av information som har kommit göteborgarna till godo via nyhetsrapporteringen och debatten under året för folkomröstningen om trängselskatten. Vi vill kunna säga någonting om medias påverkan på medborgarnas uppfattningar i frågan. Därför vill vi titta på stor del av debatten och rapporteringen som är möjligt på den tid vi har till förfogande.

En kvantitativ innehållsanalys går ut på att man fastställer ett antal variabler som kan anses intressanta för det som undersöks, utifrån dessa ställer man frågor till sitt material (Nilsson 2010:122). Vidare skapar man ett analysinstrument som visar vilka dessa variabler är, ett så kallat kodschema. De variabler som man letar efter kallas här för kodningsenheter och dessa kan vara enskilda ord, argument eller bredare teman. De separata delar av materialet som var och en koda efter variablerna kallas analysenheter (Bergström & Boréus 2012:54-55). I vårt fall utgör varje enskild artikel en analysenhet. Våra kodningsenheter presenteras i detalj i kodmanualen, den ligger som bilaga till uppsatsen.

Man bör ställa ett antal tekniska krav på de variabler som tas fram. För det första ska de gå att operationalisera på ett rimligt sätt (Esaiasson et al. 2012:137). I vår kodmanual ger vi tydliga beskrivningar på vilka kriterier en artikel måste uppfylla för att en variabel ska ges ett visst värde, exempelvis värdet Negativt vinklad på variabeln Rubrikens ställningstagande. På detta sätt görs variabeln operationaliserbar. Vidare måste variabelvärdena vara uttömmande, dvs. att alla analysenheter ska kunna ges ett värde för varje variabel, och ömsesidigt uteslutande, dvs. att dessa värden ska överlappa varandra i minsta möjliga mån (Esaiasson et al. 2012:138). I vårt kodschema uppfylls det förra kravet genom att varje variabel har värden såsom Går ej att urskilja och Rubrik finns ej för de artiklar som avviker. Vi har varit noga också med att det senare kravet uppfylls på alla variabler.

En viktig skillnad i förhållande till mer kvalitativa analysmetoder är att man i den kvantitativa innehållsanalysen letar efter det manifesta i materialet, alltså det som uttrycks explicit och är tydligt för varje läsare. Fördelen med att inte tolka materialet är att det möjliggör att två forskare gör samma analys av ett material (Nilsson 2010:122).

Trots metodböckernas rekommendationer kräver i vårt fall kodningen av vissa variabler en viss tolkning då det vi letar efter inte alltid står explicit i materialet. Detta gäller exempelvis när vi vill avgöra rubrikens vinkling eller se om en text innehåller uttryck för politikermissstro. I dessa fall har vi behövt göra vissa antaganden när vi har valt ut våra kodningsenheter, t.ex. kring vilka fenomen i texten som kan anses vara tecken på missstro. Här har vi inspirerats av statsvetaren Alexa Robertson och hennes studie *National prisms and perceptions of dissent*. I den testar hon hypotesen att västtysk medias rapportering kring spridningen av kärnvapen i västra Europa under tidigt 80-tal var mer negativ än rapporteringen i brittisk media och att detta i sin tur kan ha varit orsaken till att protesterna i Västtyskland var mer omfattande. För att testa sin hypotes ställer Robertson ett antal frågor till sitt material (artiklar från västtysk och brittisk media), vilka i sin tur grundar sig på hennes subjektiva antaganden. Till exempel tolkar hon varje omnämnande av kommunism/kommunister eller av ingripande från polis under en kärnvapenkritisk demonstration som tecken på en negativ vinkling (Robertson 1992:170). I vissa fall är antagligen dessa antaganden diskutabla, men utgångspunkten blir här att genom att titta på ett stort antal analysenheter blir helhetsresultatet intressant, ett sätt att tänka som genomsyrar även vår undersökning.

Slutligen är en viktig definierande faktor av den kvantitativa innehållsanalysen att de variabler man letar efter går att översätta till kvantitativa termer. Resultaten presenteras ofta antingen som volym, alltså hur stor andel av materialet som innehåller en viss variabel, eller som frekvens, dvs. hur ofta en viss variabel förekommer (Nilsson 2010:122-123). Våra resultat presenteras i grafer där variabelvärdena anges i procent av totala antalet artiklar.

Generellt har vi försökt ha ett läsarperspektiv när vi har tagit fram vårt kodschema. Vi har funderat kring vilka variabler som bäst kan fånga det omedelbara intryck en läsare får av en artikel, exempelvis genom att titta på rubriken och på olika aktörers relativa utrymme.

4.2 Validitet och reliabilitet

En undersöknings validitet handlar om huruvida den mäter det den avser att mäta (Esaiasson et al. 2012:57). Här behöver vi främst fundera kring vår empiriska frågeställning och på huruvida vårt val av nyhets- och debattartiklar som material och kvantitativ innehållsanalys som metod kan mäta det vi vill mäta, dvs. vilken bild av paketet som har målats upp i media under året för folkomröstningen. Vi

försöker här genomgående vara öppna med de val och överväganden vi har gjort under vår process så att det blir tydligt för läsaren hur vi har tänkt.

För att säkra reliabiliteten när man gör en kvantitativ innehållsanalys bör alltid ett reliabilitetstest göras på det analysinstrument som har tagits fram. Genom att låta testkoda sitt kodschema flera gånger eller av flera personer säkras dess intrakodarreliabilitet respektive interkodarreliabilitet (Esaiasson et al. 2012:207). Vi har kontinuerligt kodat om en liten del av vårt material när vi har tagit fram vårt kodschema och gjort justeringar efterhand. Innan vår slutgiltiga kodning genomförde vi en pilotkodning på en tredjedel av materialet och vi hade då en interkodarreliabilitet på 92 %.

4.3 Metodkritik

Metodens mest uppenbara brist är att den inte förmår fånga den kontext i vilken något nämns. Den fångar heller inte det underförstådda eller uttalade och inte relationen mellan olika variabler inom en analysenhet (McQuail 2005:364). Det har funnits fall då vi har upplevt att vårt kodschema inte lyckas fånga allt av intresse i en artikel. Vi har dock fått acceptera att det inte är möjligt att konstruera ett schema som fångar allt.

Då man som i innehållsanalys konstruerar ett kategoriseringssystem som man sedan applicerar på texten finns en risk att man på så sätt tvingar på mening på texten, och att detta är anledningen till att man hittar det man vill hitta (McQuail 2005:364). På denna punkt har vi försökt att vara självkritiska och noga med att alltid koda efter de kriterier vi har ställt upp, vilket vi också har säkrat genom flertalet omkodningar.

5 Material

5.1 Urval

Vi har valt att arbeta med material från två tidningar baserade i västra Sverige: Göteborgs-Posten, i texten refererat till som GP och Göteborgs-Tidningen, i fortsättningen förkortat till GT. GP är storstadspress och en morgontidning som 2014 nådde 36 % av alla hushåll i området Göteborg/Alingsås och därmed sett till andelen hushåll betraktas som den största tidningen i Göteborg (Tidningsstatistik AB 2015a). GT, som är en del av mediahuset Expressen, kategoriseras som storstadspress och är en kvällstidning. 2014 nådde GT 4 % av hushållen i Göteborg/Alingsås (Tidningsstatistik 2015b). Lokal press, i pappers- eller digital form, är fortfarande den viktigaste källan till information om den lokala politiken (Bengtsson 2001:57, Strömbäck 2014:80).

Undersökningen består av två delar, vi undersöker dels nyhetsartiklar och dels debattartiklar. Skälet att vi valt nyhetsartiklar är att vi har en förförståelse om att de uppfattas som de mest opartiska och informativa artiklarna i en tidning samtidigt som de tydligt illustrerar att media är en aktör. Debattartiklarna å sin sida visar på media som arena, och en läsare är medveten om att avsändaren skriver i syfte att påverka opinion. De kompletterar varandra och ger oss möjlighet att analysera media både som aktör och arena.

Att göra ett strategiskt urval är viktigt för att fastställa uppsatsens generaliserande ambition. Det första steget är att fastställa populationen, det vill säga den grupp av analysenheter undersökningen vill säga något om, och det andra att välja ut vilka av dessa som ska analyseras i undersökningen (Esaiasson et al. 2012:156-158). Populationen i vår undersökning är nyhetsartiklar och debattartiklar i GP och GT rörande Västsvenska paketet och dess delar. Vårt urval utgörs av alla artiklar publicerade mellan 1 januari och dagen för folkomröstningen den 14 september 2014, vilket är 91 st nyhetsartiklar och 51 st debattartiklar. Med detta urval tror vi oss kunna generalisera till all rapporteringen och debatten i stort. Vi ambition är inte att generalisera till andra frågor eller fall.

5.2 Avgränsningar

Vi har använt oss av sökverktyget Retriever Research/Mediarkivet för att hitta de artiklar vi använt som material. Vi har begränsat antalet källor till GT och GP. Vår sökrad ser ut som följer: trängselskatt* OR "västsvenska paketet" OR västlänken. Skälet att vi använt oss av en asterisk är att verktyget trunkering är utformat så att man då fångar alla ändelser på ordet trängselskatt, exempelvis om skatten endast är omnämnt i bestämd form. Genom att sätta Västsvenska paketet inom citationstecken får vi endast med de artiklar som pratar om just det fenomen vi är intresserade av. Genom att skriva OR mellan sökorden fångar vi också alla artiklar som bara innehåller ett av de dem. Även om många artiklar nämner ett, två eller till och med tre av våra sökord vill vi också hitta de som bara fokuserar på en del.

Skälet att vi valt sökorden trängselskatt, Västsvenska paketet och Västlänken är att vi har en uppfattning om att många artiklar antingen handlar om Västsvenska paketet som en helhet eller bryter ut någon del. Då handlar det i de flesta fallen om trängselskatten eller Västlänken. Vi är medvetna om att det finns en möjlighet att vi missar artiklar som inte explicit nämner något av våra sökord men ändå på ett eller annat sätt rör de fenomen vi är intresserade av. Att aktivt söka upp sådant material är dock inget alternativ, dels med tanke på hur omfattande den processen skulle bli men också eftersom vår undersökning är kvantitativ i den bemärkelsen att vi letar efter det manifesta innehållet.

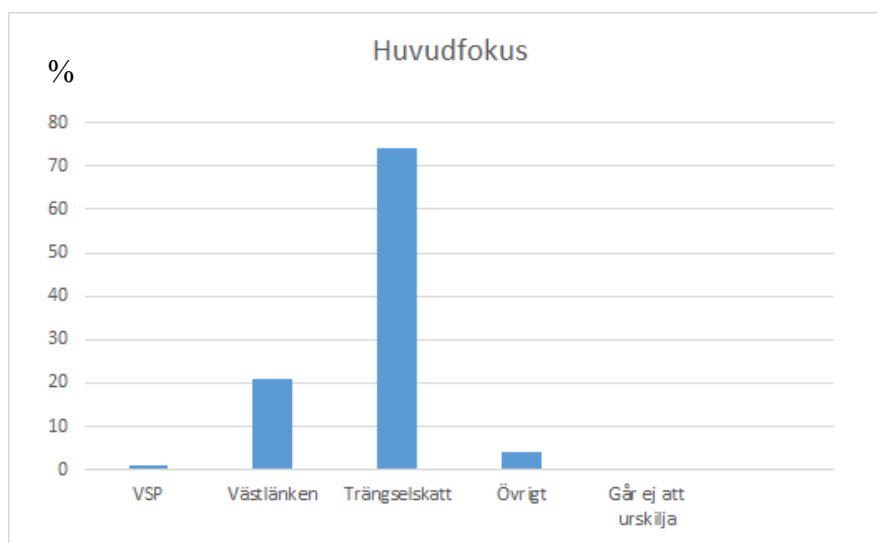
Efter den första sökningen valde vi ut alla artiklar som i Mediarkivet var markerade som nyheter respektive debatt. Vi har valt bort de texter som understiger 100 ord och därför inte kan förse oss med ett tillräckligt brett underlag för en innehållsanalys. Vi har också valt bort de texter som bara nämner något av våra sökord men huvudsakligen handlar om något annat. Inför valet till kommunfullmäktige i september 2014 publicerades exempelvis en rad nyhets- och debattartiklar om vilken politik partierna vill föra under nästa mandatperiod, där trängselskatt någonstans nämns. Skälet till att vi valt bort dessa är att vi enbart är intresserade av de artiklar som huvudsakligen handlar om VSP eller någon av dess delar. Vi har alltså använt oss av det som Esaiasson et al. benämner som huvudandelsprincipen (Esaiasson et al 2012:207).

De avgränsningar vi har gjort syftar till att hitta ett material som är möjligt att tidsmässigt hinna undersöka men samtidigt kan säga något om debatten och rapporteringen som helhet.

6 Resultat

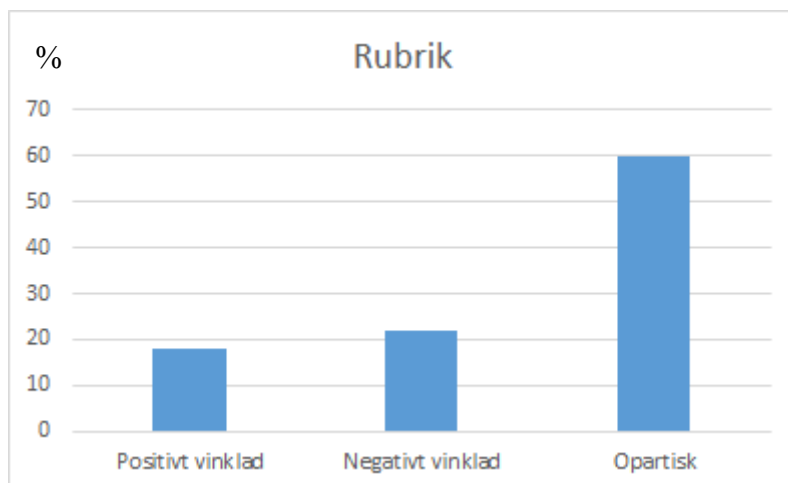
Nedan presenteras resultatet av vår undersökning. Vår undersökning innefattar ingen analys av skillnaden mellan kvälls- och morgonpress och vi presenterar därför resultatet i grafer utan att skilja på GP och GT. En lista över samtliga artiklar, våra kodmanualer och kodscheman återfinns som bilagor. Resultaten presenteras i procent, avrundade till heltal. Först presenteras resultaten från nyhetsundersökningen och därefter resultaten från undersökningen av debattartiklarna.

6.1 Undersökning av nyhetsartiklar

Figur 1. Huvudfokus för artikeln i rubrik och ingress

Det är tydligt att nästan alla artiklar fokuserar på någon del av Västsvenska paketet, endast i 1 % står hela VSP i centrum. Av de olika delarna är det kring trängselskatten det rapporteras absolut mest, i 74 % jämfört med Västlänkens 21 % och kategorin Övrigt med 4 % som inkluderar bland annat Hisingsbron och Marieholmsförbindelsen. Alla artiklar som fokuserar på folkomröstningen, dess för- och nackdelar, vilka konsekvenser den kommer få och liknande har sorterats in under Trängselskatt eftersom det är enbart den folkomröstningen handlar om.

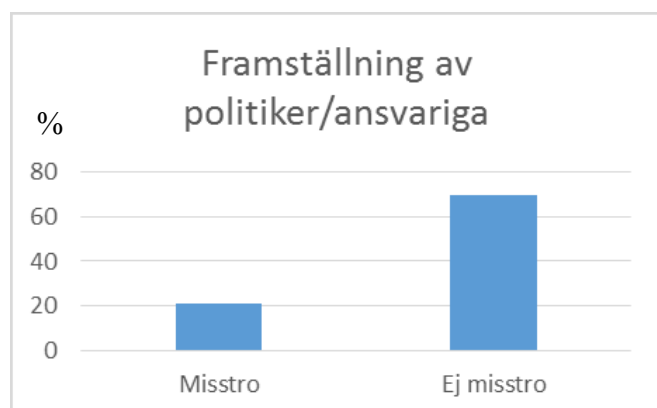
Figur 2. Rubrikens ställningstagande till artikelns huvudfokus

Undersökningen av rubrikernas vinkling av artikelns huvudfokus visar att 60 % enligt våra kriterier är opartiska. De är med andra ord i klar majoritet, men det innebär också att 40 % av rubrikerna kan anses vara vinklade. Av de vinklade rubrikerna är 18 % positiva och 22 % negativa, en övervikt om än inte särskilt stor mot det negativa.

Värt att diskutera här är enligt vilka av våra fyra kriterier (se kodmanualen) positiva respektive negativa artiklar oftast har blivit kodade. De artiklar som kodas som Positivt vinklade blir det ofta eftersom en politiker som är positivt inställd citeras. Att politikern är positiv märks i de allra flesta fall genom dennes uttalanden i artikeln. Det finns fall när detta inte är helt tydligt men då säger vår förståelse oss att denna politiker är positiv och rubriken kodas som Positivt vinklad. Ett skäl till att detta är en vanlig kodning är att de positiva politikerna är många fler, alla företrädare för politiska partier i Göteborg utom SD och VV.

Kriteriet om referens till opinionsläge används uteslutande i stapeln Positivt vinklad. Ingen artikelrubrik refererar till ett opinionsläge som talar för nej-sidan.

I stapeln Negativt vinklad kodas de flesta artiklar efter kriteriet att rubriken nämner negativa konsekvenser, ofta gällande stadsmiljön.

Figur 3. Anger om artikeln innehåller misstro gentemot politiker eller ansvariga

I undersökningen av förekomsten av politikermissstro har vi på förhand varit tydliga med att vi enbart är intresserade av en generell misstro mot politiker och därför utformat förhållandevis snäva kriterier som enbart fångar upp den sortens misstro. Exempelvis har stor misstro mot namngivna politiker uteslutits. 23 % av artiklarna innehåller den typ av misstro vi vill åt, 77 % gör det inte.

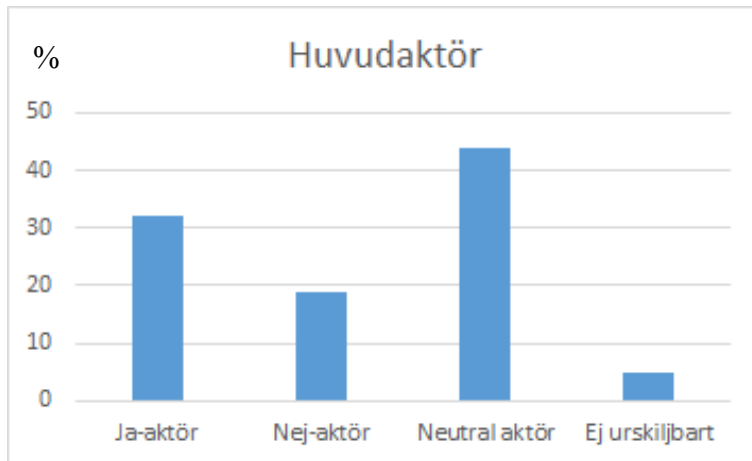

Figur 4. Anger om någon av sidorna i debatten får komma till tals oemotsagd, om bägge sidor får komma till tals eller om ingen sida får komma till tals. Att få komma till tals är att bli citerad. För att en aktör skall karaktäriseras som tillhörande någon sida skall den tillhöra antingen ett politiskt parti eller en organisation som driver frågan. Gäller inställning till artikelns huvudfokus.

I 46 % av fallen kommer varken en ja-eller nej-aktör till tals, den överlägset högsta stapeln. I många fall handlar det då om att inblandade tjänstemän, som vi bedömt i egenskap av just tjänsteman inte har ett tillräckligt stort handlingsutrymme för att betraktas som aktörer, uttalar sig. De artiklar där både ja- och nej-sidan får komma till tals uppgår till 21 %. I lika många fall kommer enbart en ja-aktör till tals, medan enbart nej-aktörer kommer till tals i 12 %. Ur en journalistisk synvinkel är det intressant att 33 % av artiklarna enbart låter en sida komma till tals.

Som vi tidigare noterat så är antalet aktörer på ja-sidan betydligt fler än de på nej-sidan vilket också kan vara en förklaring till att stapeln Enbart ja-aktör är högre än stapeln Enbart nej-aktör.

En del av de artiklar som kodas som Enbart ja-aktör handlar om att journalisten som skrivit den ställer en ansvarig politiker, som är positivt inställd, till svars för något som rör VSP eller dess delar.

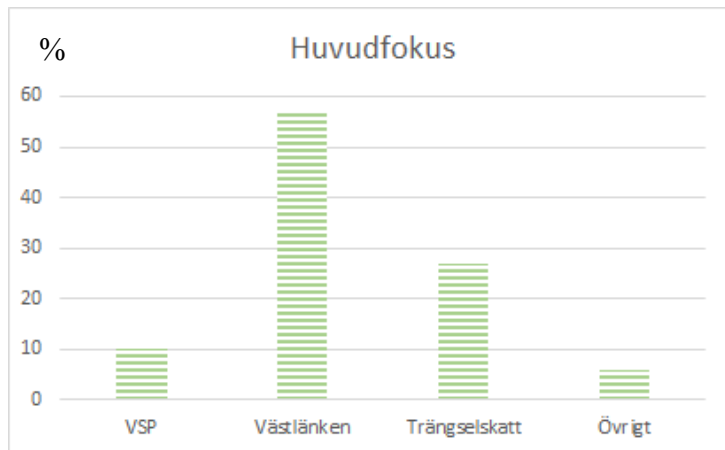

Figur 5. Anger om det är en aktör från ja- eller nej-sidan som huvudsakligen får komma till tals, räknat i antalet rader aktören får säga vad hen anser.

I de artiklar där både aktörer från ja- och nej-sidan får komma till tals finns det i de allra flesta fall fortfarande en sida som får större utrymme. Figuren Huvudaktör fångar hur stapeln Både ja- och nej-aktör från figur 4 är fördelad mellan de två sidorna. Ungefär samma förhållande mellan Ja-aktör och Nej-aktör kan avläsas. När vi tog fram den här variabeln ville vi ha ett läsarperspektiv genom att fånga vilken av de två sidorna som har varit mest framträdande i var och en av artiklarna.

I 44 % av fallen är en neutral aktör huvudaktör, i 32 % en ja-aktör och i 19 % en nej-aktör. I 5 % av fallen går det inte att urskilja vem som är huvudaktör, oftast på grund utav att exakt samma utrymme tas upp av två eller flera aktörer.

6.2 Undersökning av debattartiklar

Figur 6. Huvudfokus för artikeln i rubrik och ingress.

När vi jämför de två undersökningarna ser vi att bland debattartiklarna handlar en större andel om hela det Västsvenska paketet, 10 %. Västlänken med sina 57 % är den överlägset högsta stapeln, medan Trängselskatten är huvudfokus i 27 % av fallen. 6 % av artiklarna faller under kategorin Övrigt. I jämförelse med nyhetsartiklarna kan vi notera att Västlänken och Trängselskatt har bytt plats som mest omskrivna del i paketet.

Figur 7. Anger vilken grupp artikelns författare kan sägas tillhöra.

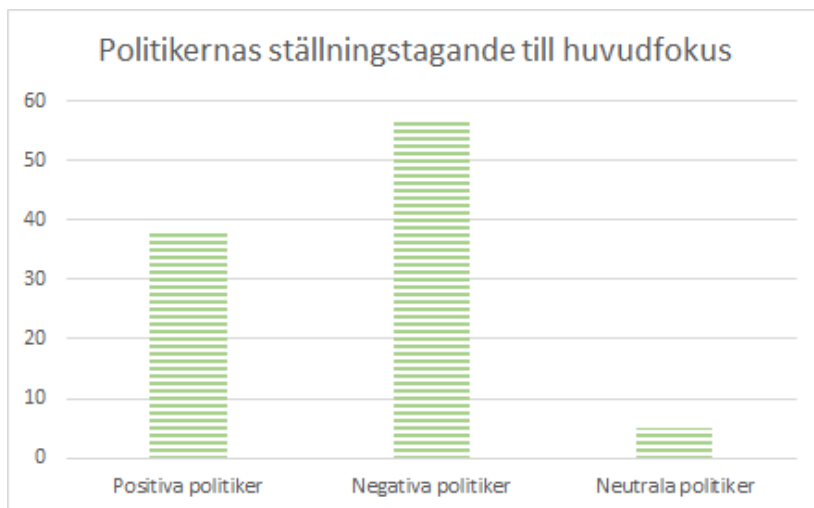
Politiker representerar den största gruppen av företrädare, 41 %. Därefter kommer Företrädare för föreningar, företag och organisationer, 27 %. Tjänstemän skriver i 18 % av fallen och Experter i 14 % av fallen. Av politikerna som är negativt inställda är Theo Papaioannou och hans partikamrater från Vägvalet de mest aktiva. Det finns också ett litet antal moderater och centerpartister som går emot det egna partiets linje. Av de positivt inställda politikerna är Anneli Hulthén och Johan Nyhus från Socialdemokraterna, Kia Andreasson från Miljöpartiet och Jonas Ransgård, Moderaterna de mest framträdande. Hulthén, Nyhus, Andreasson och Ransgård var alla med och röstade igenom paketet och trängselskatten 2010.

Av företrädarna för föreningar, företag eller organisationer kommer många från näringslivet eller nätverket Ja till trängselskatt och nästan alla är positivt inställda till VSP. Bland tjänstemännen sticker två namn ut, Bo Larsson, projektchef för Västlänken och Per Bergström-Jonsson, Trafikkontoret som särskilt aktiva. Gruppen Experter är en mycket blandad skara med exempelvis pensionerade reportrar och pensionerade civilingenjörer och är oftast negativt inställda till VSP.

Figur 8. Artikelns budskaps inställning till huvudfokus.

Ställningstagandet till huvudfokus är jämnt fördelat mellan Positivt och Negativt. De positivt inställda artiklarna är något fler, 49 % än de negativa, 47 %. Andelen neutrala artiklar är 4 %.

Figur 9. Baseras på artiklarna författade av politiker. Anger politikernas inställning till artikelns huvudfokus.

I grafen Politikernas ställningstagande har vi endast analyserat artiklarna med en politiker som författare. Till skillnad från figur 8 finns det här en klar skillnad mellan andelen positiva artiklar, 38 %, och andelen negativa artiklar, 57 %. Här är det återigen relevant att beakta det faktum att antalet negativt inställda politiker är betydligt färre än antalet positivt inställda politiker. Trots att de negativt inställda politikerna är färre tar de alltså större plats på tidningarnas debattsidor.

7 Analys

Utifrån teorierna om media och demokrati försöker vi här förstå den bild av Västsvenska paketet som har getts i media.

7.1 Gestaltningseffekter

Gestaltningsteori handlar som vi tidigare nämnt om hur vissa aspekter av verkligheten väljs ut och i en kommunicerande text lyfts fram så att en viss problembeskrivning, orsaksförklaring, normativ bedömning eller lösning främjas (Shehata 2012:328).

Vi analyserar här hur media har gestaltat frågan om VSP genom att titta på resultaten som handlar om rubrikernas ställningstagande (figur 2), vilken del i paketet som varit i fokus (figurer 1 och 6) samt vilken sida som har fått vara huvudaktör (figur 5).

En av våra analysfrågor handlade om huruvida rapporteringen eller debatten har gett bilden av att paketet går att plocka isär. Å ena sidan är det på ett sätt värt att göra en distinktion mellan debattartiklar och nyhetsrapportering. Debattartiklarna har avsändare som står utanför mediefären och dessa kan därför inte betraktas som gestaltade av media som aktör. Å andra sidan har vi genomgående haft ett läsarperspektiv vilket gör att vi är intresserade av alla gestaltningar som läsaren kan ha uppfattat, alltså även de som gjorts på arenan.

I både nyhets- och debattartiklar har en enskild av paketets delar varit i fokus i en klar majoritet av fallen. I nyhetsartiklarna handlar det oftast om trängselskatten medan huvudfokus i de flesta av debattartiklarna är Västlänken. Detta kan naturligtvis betraktas som rimligt på många sätt, dels eftersom att delarna är så stora i sig och därför värda att rapportera om och debattera kring var för sig. Dessutom har vårt kodschema inte fångat huruvida VSP nämns någonstans i alla de artiklar där en del av paketet har kodats som huvudfokus. Ändå finner vi det anmärkningsvärt att hela paketet är i fokus såpass sällan, dvs. i 1 % av nyhetsartiklarna och 10 % av debattartiklarna. Enligt politikernas sätt att formulera frågan är paketet en helhet vars delar hör ihop, faller en del blir heller inte de andra av. Ur det perspektivet innebär alltså exempelvis ett borttagande av trängselskatten att inte heller de andra infrastruktursatsningarna blir verklighet. I medias gestaltning görs delarna istället till skilda enheter som inte behöver debatteras tillsammans. Man kan betrakta det som att vårt fall har getts en

problembeskrivning i media som skiljer sig från den politikerna lägger fram och detta gäller alltså både nyhetsrapportering och debatt. Man ger medborgarna olika bilder av vad som är möjligt att göra med paketet, olika problem och olika lösningar.

Diskrepansen i frågans problembeskrivning återspeglas i processen kring folkomröstningen. När medborgarna fick chans säga sitt hösten 2014 fick de bara tycka till om trängselskatten och inte om paketet som helhet. Det negativa valresultatet bemötte politikerna genom att låta genomföra en utredning om finansieringsalternativ. Resultatet bekräftade det politikerna hela tiden hävdade, att utan trängselskatten blir inga av paketets delar av, och på detta sätt har de lätt kunnat motivera att inte följa valresultatet. Vi kan inte säga någonting om ifall medias gestaltning av frågan var orsaken till folkomröstningens utformning. Man skulle dock kunna tänka sig den har haft någon typ av påverkan. Dels med tanke på den omfattande rapporteringen och debatten men också på grund utav GT:s aktiva inblandning i frågan. Kanske hade mer uppmärksamhet i media kring paketet som helhet ökat sannolikheten för att medborgarna krävde att få rösta om hela VSP.

En annan av våra analysfrågor handlade om huruvida medias nyhetsrapportering om VSP kan betraktas som neutral. Detta undersöker vi genom att titta på rubrikerna och på ja- och nej-aktörernas relativa utrymme att uttala sig i artiklarna. Nyhetsrapporteringen kan utifrån våra resultat inte betraktas som märkbart vinklad åt varken ett positivt eller negativt håll. Av nyhetsrubrikerna är något fler negativt vinklade (figur 2). Dock har aktörer från ja-sidan oftare fått vara huvudaktör i artiklarna, och denna sida har alltså getts mer utrymme att uttala sig (figur 5). Sammantaget pekar inte resultatet åt något håll och vi kan inte se någon tydlig gestaltningseffekt på denna punkt.

7.2 Hur står det till med de journalistiska principerna?

En aspekt på de journalistiska kraven är vikten av att alltid låta flera sidor komma till tals i en fråga (Nord & Strömbäck 2012:18). I ett fall som vårt, där många av de som tar del av journalistiken på ett ovanligt konkret sätt genom en folkomröstning ska ta ställning i frågan, kan man argumentera för att det är ännu viktigare.

Vi analyserar här utifrån teorier om vilka krav som kan ställas på journalistiskt innehåll figur 4 om vilka sidor som fått komma till tals i nyhetsartiklarna och figur 5 om huvudaktör.

Figur 4 i undersökningen säger oss att det sammanlagda antalet artiklar där enbart en sida får komma till tals överstiger antalet artiklar där båda sidor kommer till tals. Ur ett journalistiskt perspektiv är det högst problematiskt att en tredjedel av artiklarna inte uppfyller kravet på att alltid låta fler än ett perspektiv ta plats. Vidare ser vi att det i nyhetsundersökningen oftare är en ja-aktör än en nej-aktör

som är huvudaktör (figur 5). Att oftare låta en sida få 'spela huvudrollen' i en artikel är inte heller optimalt. Även om verkligheten inte alltid kan leva upp till idealen är det ändå intressant att notera diskrepansen dem emellan. Detta för att fundera över media som aktör i demokratin, något vi återkommer till i diskussionen.

7.3 Politikerna och medborgarna

Här analyseras förhållandet mellan politiker och medborgare utifrån resultaten i figur 3 om politikermisstro och figur 9 om politikernas ställningstagande i debattartiklarna.

Av de debattartiklar med en eller flera politiker som författare, är 57 % skrivna av en negativt inställd politiker, motsvarande siffra för de positivt inställda politikerna är 38 % (figur 9). När vi analyserar debattartiklar tittar vi på media som en arena för samhällsdebatt. Våra resultat säger oss att de positivt inställda politikerna inte har tagit plats på den arenan i samma utsträckning som de negativa. Här bör tilläggas att de positivt inställda partierna, och därmed också antalet partiföreträdare, är fler vilket gör siffrorna ännu mer anmärkningsvärda. De positivt inställda politikerna har med andra ord inte fört fram sin bild till medborgarna på samma sätt som de negativa. Vår tolkning av detta är att de inte fullt ut har tagit sitt ansvar i att kommunicera ut sitt budskap.

I 23 % av nyhetsartiklarna hittade vi uttryck för misstro mot politiker och ansvariga. Eftersom vi inte har några siffror på hur många procent av nyhetsartiklarna rörande andra frågor som innehåller motsvarande misstro har vi inget att jämföra vår siffra med, vi kan alltså inte säga om det är en hög eller låg siffra. Vi har kodat en typ av misstro som riktar sig mot politiker generellt, och det tydligt att det är ett fenomen som existerar i rapporteringen av VSP. Enligt Tommy Möller är denna sorts misstro allvarlig då den kan utvecklas till en misstro också mot det demokratiska systemet (Möller 2000:29-30). Att en del av artiklarna innehåller politikermisstro är alltså ett potentiellt problem för den lokala demokratin.

7.4 Kan medborgarna ha uppnått upplyst förståelse?

Här analyseras resultaten i figur 1, 6 och 8 utifrån teorier om upplyst förståelse.

Med tanke på att forskningen är mycket enig om att traditionell media är människors viktigaste källa till information om samhälle och politik (Strömbäck

2012:263-264) blir konsekvensen att medborgarnas upplysta förståelse i en samhällsfråga uppnås när media uppfyller de journalistiska krav som ställs på dem (Nord & Strömbäck 2012:19). Kan då medborgarna i vårt fall ha tänkas uppnått en upplyst förståelse i frågan om Västsvenska paketet? Som tidigare poängterats är en tolkning att två av de viktigaste sakerna som avgör om upplyst förståelse finns på plats är ett sanningsenligt kunskapsunderlag och hur debatten om för- och nackdelar har sett ut (Petersson 2009:304) vilket ligger till grund för vår analys.

Analysen av hur debatten om för-och nackdelar har sett ut kan kopplas till resultaten kring debattartiklarnas ställningstagande, figur 8. Eftersom vi inte ser någon större skillnad mellan andelen positivt inställda och andelen negativt inställda tolkas detta som att en läsare har fått en balanserad bild utav VSP:s för- och nackdelar.

I vårt fall går det inte att påstå att det finns en objektiv sanning kring vad som är problemet, hur det borde lösas eller vilken väg som är mest optimal för Göteborg som stad att vandra. Därför går det inte heller att avgöra huruvida nyhetsrapporteringen kan ha utgjort ett sanningsenligt kunskapsunderlag, vi har ingen säkert sann kunskap att jämföra den med. Resultaten som presenteras i figur 1 och figur 6 visar dock att bilden av VSP i media inte är samma bild som politikerna har. Att det finns två olika bilder av verkligheten och därmed kunskapsunderlaget i frågan om VSP, en som förmedlas i media och en som politikerna står bakom, kan tänkas bli problematiskt. En medborgare som vill tillgodogöra sig kunskap i frågan för att själv bilda sig en uppfattning får svårt att göra detta när två helt olika bilder av verkligheten presenteras.

8 Diskussion

8.1 Medias makt

Västsvenska paketet fängade vårt intresse därför att vi fann det anmärkningsvärt att alla stora politiska partier har enats kring ett såpass dyrt och viktigt projekt, men att de ändå inte har lyckats få medborgarna med på tåget. Utifrån det vi själva hade läst i GP och GT om paketet hade vi bildat oss en uppfattning om att mediebilden av VSP och dess delar var övervägande negativ. Vår uppfattning om medborgarnas missnöje utgick främst från resultatet i folkomröstningen om trängselskatten. Här hade vi en tanke om att media genom sin rapportering hade lyckats påverka medborgarna i att tänka annorlunda än politikerna kring paketet och dess konsekvenser.

När vi utifrån vår undersökning försöker dra slutsatser kring huruvida media har haft makt över opinionen behöver ett par saker poängteras. Enligt Åsa Nilsson, forskare i medie- och kommunikationsvetenskap och sociologi vid Göteborgs universitet, kan man inte säga något om medias påverkan på medborgarna genom att enbart studera media, man måste också titta på medborgarna (Nilsson 2010). Detta bekräftas av Jesper Strömbäck när han påpekar att medias möjlighet att påverka beror på en rad faktorer, bland annat den individuella medborgarens personliga egenskaper och konsumtionsmönster (Strömbäck 2014:129). Av denna anledning är det med försiktighet vi drar slutsatser kring i vilken grad göteborgarna kan ha påverkats av att läsa nyheter och debatt i GP och GT året för folkomröstningen.

Vår förförståelse om att mediebilden har varit övervägande negativ bekräftas inte i vår undersökning, vilket talar emot att media har påverkat göteborgarnas åsikter i frågan. Desto mer intressant är att utifrån våra resultat fundera kring om medias sätt att gestalta frågan kan ha påverkat medborgares verklighetsuppfattning kring vad som är möjligt och inte möjligt att göra med paketet. Här är vi av uppfattningen att medias problembeskrivningar och föreslagna lösningar har nått ut till medborgarna. Ett exempel på detta är att media pratar om att paketet, och då främst Västlänken, som onödigt dyrt. Paketets prislapp formuleras inte som ett problem av politikerna eftersom de hävdar att de pengar staten har bidragit med är öronmärkta för infrastruktur och ändå inte kan läggas på något annat. Kritiken kring Västlänkens kostnad finns i nyhetsrapportering och debatt men även på insändarsidor som Fria ord i GP och Tyckeriet i GT. Medias problemformulering kring Västlänken återfinns alltså i

medborgarnas insändare till tidningarna. Kring problemet med det stora missnöjet har media, och då främst GT, förmedlat en möjlig lösning: att ta bort trängselskatten men behålla resten av paketet. Detta hävdar politikerna inte är ett alternativ, och alltså ingen lösning, eftersom paketet av dem betraktas som en helhet som inte går att plocka isär och fortfarande genomföras. I och med folkomröstningens utformning ser vi hur medias gestaltning av frågan, i detta fall deras föreslagna lösning, återigen har nått ut.

Slutligen kan GT:s aktiva inblandning i att få till en folkomröstning betraktas som ett konkret exempel på medias makt att påverka vilka frågor som blir viktiga, en typ av dagordningsmakt.

8.2 Konsekvenser för demokratin

Syftet med uppsatsen är att undersöka medias roll i demokratin, och ett skäl till att vi valde vårt fall är att vi var intresserade av vilka konsekvenserna för demokratin skulle kunna bli.

Kombinationen av att vi hittade en generell politikermissstro, att styrande politiker inte tagit en lika stor plats på debattsidor som sina motståndare och bakgrunden av en Göteborgsanda med mutskandaler i backspegeln gör att man kan ifrågasätta hur sunt det lokala förhållandet mellan politiker och medborgare är. Faktum är att när SOM-institutet i Göteborg 2014 redovisade siffror kring förtroendet för de lokala politikerna hade de på två år sjunkit från 75 till 51 %. Den siffran är den lägsta som uppmätts sedan man började ställa frågan i sin årliga undersökning (Dagens Nyheter 2014).

Vad kan detta tänkas bero på? De styrande politikerna har under hela den tidsperiod vi analyserat gett uttryck för att man inte varit villiga att ändra på paketet eller dess delar. Man har stått fast vid att en version av VSP är den bästa, den som redan har röstats igenom. Genom att bemöta hela den missnöjda rörelsen med över 50 000 namnunderskrifter, och många riktigt engagerade göteborgare, (något vi bland annat sett på tyckarsidor i tidningarna) på ett sådant sätt har man totalt avfärdat många medborgares åsikter i frågan. En del i detta bemötande är det faktum att man sedan heller inte följde den rådgivande folkomröstningens resultat.

Fallet illustrerar en konflikt mellan den representativa och den mer direkta demokratin. Å ena sidan har medborgarna i två val sedan det Västsvenska paketet röstades igenom röstat fram de politiker som sitter vid makten. Dessa politiker beslutar om vad de finner bäst för kommunen, att inte alla håller med om detta är en naturlig konsekvens. Men om politikerna redan när beslutet togs i högre utsträckning hade ansträngt sig för en öppnare process och få med medborgarna på tåget hade mycket av det missnöje, och ett nej till trängselskatt, troligtvis kunnat undvikas. Konflikten mellan den representativa demokratin och den

direkta demokratin är inget vi har utrymme att gå djupare in på, men det är intressant att en utökning av de demokratiska verktygen i vårt fall kan ha lett till en misstro mot politiker som i slutändan skadar demokratin.

Med tanke på att de flesta medier är vinstdrivande företag befinner de sig hela tiden i spänningsfältet mellan marknadskrafterna och sitt demokratiska och publicistiska uppdrag. Enligt Strömbäck talar mycket för att ökad kommersialisering och konkurrens har lett till att de ekonomiska värdena allt oftare prioriteras över de demokratiska (Strömbäck 2014:139-140).

Med detta som utgångspunkt kan man fundera på vilka drivkrafter som låg bakom GT:s kampanjande i frågan om folkomröstning. GT:s motiv har ifrågasatts bland annat av journalisten Emanuel Karlsten som hävdar att tidningen genom att *“/.../ rida på redan cementerat politikerförakt, ställa sig bredvid redan populära åsikter och skandera att man var på folkets sida /.../”* lyckades vinna billiga poäng och sätta GT på kartan (Karlsten 2015). Om media engagerar sig i politiska frågor för att skapa sensation och sälja lösnummer kan detta ses som ett tecken på att ekonomiska vinningar prioriteras över det demokratiska uppdraget. Ur detta perspektiv kan GT:s agerande alltså betraktas som problematisk för Göteborgs demokrati.

Att media haft makt att påverka medborgarnas verklighetsuppfattning genom att gestalta frågans problem och lösningar, samtidigt som styrande politiker har en helt annan bild av vad som är politiskt eller tekniskt möjligt att ändra i paketet, kan tänkas ställa till med problem när en medborgare ska forma sin upplysta förståelse i frågan. Robert Dahl menar att om inte alla kriterier för en demokratisk styrelseprocess, varav den upplysta förståelsen är en, är uppfyllda kan inte styrelseprocessen betraktas som demokratisk. Eftersom den demokratiska styrelseprocessen är kärnan i en demokrati blir då demokratin bristfällig (Dahl 1999:120). När man översätter resonemanget på vårt fall blir slutsatsen att den politiska processen och medias agerande kring det Västsvenska paketet på vissa punkter kan ha varit skadliga för demokratin i Göteborg.

9 Slutsats

Vi ser att den bild media har förmedlat kring Västsvenska paketet på vissa punkter skiljer sig från den politikerna står bakom. Detta blir allra tydligast gällande vilka möjligheter som finns att göra ändringar i den nuvarande projektplanen.

Rapporteringen kan inte sägas ha varit neutral men vi ser heller inte att den är entydigt vinklad åt något håll, skilda tendenser talar emot varandra. Vidare ser vi att rapporteringen innehåller viss politikermisstro som riktar sig mot politiker i allmänhet.

Utifrån vår undersökning kan vi inte säga någonting om medias påverkan på medborgares åsikter i frågan. Däremot tror vi att de genom att framgångsrikt nå ut med sina problemformuleringar och möjliga lösningar kan ha haft makt över medborgarnas uppfattningar kring vad som är möjligt att göra med paketet.

De båda sidorna har tagit ungefär lika mycket plats på tidningarnas debattsidor. Dock har de positivt inställda politikerna använt mediearenan i lägre utsträckning än de negativt inställda.

Att den mediebild som nått ut till medborgarna skiljer sig från politikernas samtidigt som de styrande inte tagit sitt fulla ansvar att kommunicera sitt budskap, i kombination med förekomsten av generell politikermisstro, leder oss till slutsatsen att processen sannolikt har haft skadliga effekter på relationen mellan medborgare och sittande politiker i Göteborg. Vilka konsekvenser detta kommer att få för den lokala demokratin får framtiden utvisa.

10 Källförteckning

Tryckta källor

Bengtsson, Hans. 2001. Politisk kommunikation - ett forskningsfält präglad av pluralism I Hans Bengtsson (red.) *Politisk kommunikation och demokrati*, 9-86. Lund: Studentlitteratur.

Bergström, Göran och Kristina Boréus. 2012. Innehållsanalys. I Göran Bergström och Kristina Boréus (red.) *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text och diskursanalys*, 49-90. Lund: Studentlitteratur.

Christensen, Søren., Jensen, Poul Erik Daugaard., Lindkvist, Lars. 2011. *Makt, beslut och ledarskap. Om märkbar och obemärkt makt*. Stockholm: SNS Förlag

Dahl, A. Robert. 1999. *Demokratin och dess antagonister*. Stockholm: Ordfront & DemokratiAkademin.

Esaiasson, Peter., Gilljam, Mikael., Oscarsson, Henrik., Wägnerud, Lena. 2012. *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4 uppl. Stockholm: Norstedts Juridik.

McQuail, Denis. 2005. *McQuail's mass communication theory*. 5 uppl. London: SAGE publications.

Möller, Tommy. 2000. *Politikens meningslöshet. Om misstro, cynism och utanförskap*. Malmö: Liber. 2 uppl. 119-152. Lund: Studentlitteratur.

Nilsson, Malin. 2001. Politikens medialisering. I Hans Bengtsson (red.) *Politisk kommunikation och demokrati*. 139-171. Lund: Studentlitteratur.

Nilsson, Åsa. 2010. Kvantitativ innehållsanalys. I Mats Ekström och Larsåke Larsson (red.) *Metoder i kommunikationsvetenskap*. 2 uppl. 119-152 Lund: Studentlitteratur.

Nord, Lars och Strömbäck, Jesper. 2012. Demokrati, medier och journalistik. I Lars Nord och Jesper Strömbäcks (red.) *Medierna och demokratin*. 2 uppl. 9-45. Lund: Studentlitteratur.

Petersson, Olof. 2009. *Vår demokrati*. Stockholm: SNS Förslag.

Robertson, Alexa. 1992. *National prisms and perceptions of dissent*. Diss., Stockholms universitet.

Shehata, Adam. 2012. Medierna och makten över publiken. I Lars Nord och Jesper Strömbäck (red.) *Medierna och demokratin*. 2 uppl. 317-344. Lund: Studentlitteratur.

Strömbäck, Jesper. 2005. In Search of a Standard: four models of democracy and their normative implications for journalism. *Journalism Studies*. 6 (3): 331-345.

Strömbäck, Jesper. 2012. Journalistiken och politiken. I Lars Nord och Jesper Strömbäck (red.) *Medierna och demokratin*. 2 uppl. 263- 289. Lund: Studentlitteratur.

Strömbäck, Jesper. 2014. Makt, medier och samhälle. En introduktion till politisk kommunikation. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska källor

Bernmar, Daniel. 2015. *Vänsterpartiets syn på trängselskatten och folkomröstningen*. Vänsterpartiets hemsida. <http://goteborg.vansterpartiet.se/2014/11/28/vansterpartiets-syn-pa-trangselskatten-och-folkomrostningen/> (Hämtad: 2015-05-14)

Brevinge, Nina. 2014. Ursparat uppror. *Fokus*. 22 augusti. <http://www.fokus.se/2014/08/ursparat-uppror/> (Hämtad: 2015-05-12)

Dagens Nyheter. 2013a. Göteborgs kommun hade öppen bar i Cannes. 6 november. <http://www.dn.se/nyheter/sverige/goteborgs-kommun-hade-oppen-bar-i-cannes/> (Hämtad: 2015-05-13)

Dagens Nyheter. 2013b. Svidande kritik mot "Göteborgsandan". 13 juni. <http://www.dn.se/nyheter/sverige/svidande-kritik-mot-goteborgsandan/> (Hämtad: 2015-05-14)

Dagens Nyheter. 2014. Trängselskatten har rubbat förtroendet för politikerna i Göteborg. 3 januari. <http://www.dn.se/nyheter/sverige/trangselskatten-har-rubbat-fortroendet-for-politikerna-i-goteborg/> (Hämtad: 2015-05-08)

Expressen. 2012. Frida Boisen om trängselskatten: Nu ska vi säga vårt. 16 augusti. <http://www.expressen.se/gt/folkomrosta/frida-boisen-om-trangselskatten-nu-ska-vi-saga-vart/> (Hämtad: 2015-05-14)

Forsström, Åke. 2013. Västlänken är onödigt komplicerad och dyr. *Göteborgs-Posten*. 22 december. <http://www.gp.se/nyheter/debatt/1.2217513-vastlanken-ar-onodigt-komplicerad-och-dyr> (Hämtad: 2015-05-14)

Göteborgs-Posten. 2013. Fyra alternativ till Västlänken. 19 maj. <http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.1676314-fyra-alternativ-till-vastlanken> (Hämtad: 2015-05-14)

Göteborgs Stad Stadsledningskontoret. 2015. Alternativa förslag till finansiering av det Västsvenska paketet vid ett borttagande av trängselskatten. PM. Utfärdat: 2015-02-04. <http://goteborg.se/wps/wcm/connect/cbebacd1-5280-4dbc-9b62->

c36fbf9eb128/PM_Alternativ+finansiering_2015-02-04.pdf?MOD=AJPERES (Hämtad: 2015-05-14)

Göteborgs Stad. 2014. *Västsvenska paketet. Beslut i politiska församlingar i Göteborg.* Hittas: Start>Kommun&Politik>Västsvenska Paketet>Politiska beslut i Göteborg. http://goteborg.se/wps/portal/invanare!/ut/p/z1/04_Sj9CPykssy0xPLMnMz0vMAfljo8ziAwy9Ai2cDB0N_N0t3Qw8Q7wD3Py8fdxNXU31wwkpiAJKG-AAjgb6BbmhigDtygcn/dz/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/ (Hämtad: 2015-05-14)

Göteborgs Stad. 2015. *Folkomröstning trängselskatt - Valnattsresultat.* http://goteborg.se/wps/portal/invanare/kommun-o-politik/sa-kan-du-paverka/folkomrostning-om-trangselskatt/preliminart-valresultat!/ut/p/b1/04_Sj7Q0NzEyNDY1N9aP0I_KSyzLTE8syczPS8wB8aPM4kMNDOItAwdDSzMXUwMHIPN_UINLNyN3J0NgQoigQoMcABHA0L6_Tzyc1P1c6NyLAAPugUK/dl4/d5/L2dBISEvZ0FBIS9nQSEh/ (Hämtad: 2015-05-12)

Hulthén, Anneli , Ulf Kamme, Daniel Bernmar och Stina Svensson. 2015. *Västsvenska paketet behövs för stadens framtid.* Socialdemokraterna Göteborgs hemsida. <http://www.socialdemokraterna.se/Webben-for-alla/Partidistrikt/Goteborg/Nyheter/Vastsvenska-paketet-behovs-for-stadens-framtid/> (Hämtad: 2015-05-14)

Karlsten, Emanuel. 2015. Hur Frida Boisen satte GT på kartan. *Göteborgs-Posten*. 26 mars. <http://www.gp.se/nyheter/kronika/1.2668159-karlsten-hur-frida-boisen-satte-gt-pa-kartan> (Hämtad: 2015-05-18).

Miljöpartiet. 2015. *Trängselskatten behövs för Göteborgs framtid.* <http://www.mp.se/goteborg/trangselskatten> (Hämtad: 2015-05-14)

Nilsson, Åke, Sven Jernberg, Hans Albin Larsson, Sven-Olof Nehrer, Lars Pålsson Syll och Jan du Rietz. 2014. Västlänken löper amok med skattemedel och miljön. *Dagens Samhälle*. 13 september. <http://www.dagenssamhalle.se/debatt/vaestlaenken-loeper-amok-med-skattemedel-och-miljoen-10677> (Hämtad: 2015-05-14)

Nya Moderaterna. 2015. *Ja till Västsvenska paketet.* <http://www.moderat.se/goteborg/ja-till-vastsvenska-paketet> (Hämtad: 2015-05-14)

Ransgård, Jonas, Johnny Magnusson och Cecilia Magnusson. 2015. Orubbat M-stöd för Västsvenska paketet. Nya Moderaternas hemsida. 5 mars. <http://www.moderat.se/debatt/orubbat-m-stod-vastsvenska-paketet> (Hämtad: 2015-05-14)

Strömbäck, Jesper. 2015. *Presentation.* Jesper Strömbäcks egen hemsida. <http://jesperstromback.org/om-mig/> (Hämtad: 2015-05-20)

Sveriges Kommuner och Landsting. 2011. *Faktablad projektet medborgardialog. Det förstärkta folkinitiativet.* [Faktablad 8: Det förstärkta folkinitiativet \(PDF, nytt fönster\)](#) [Kommunallagen 1991:900](#) (Hämtad: 2015-05-12)

Sveriges Radio. 2009. S: "Satsning viktigare än löfte". 19 augusti, <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=104&artikel=3042397> (Hämtad: 2015-05-14)

Sveriges Radio. 2012. Göteborgsandan före och efter mutskandalerna. 18 februari. <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=1316&artikel=5031868> (Hämtad: 2015-05-13)

Tidningsstatistik AB. 2015 a. Mediefakta & upplagor: Topplista. <http://www.ts.se/mediefakta-upplagor/dagspress/?Aregion=33> (Hämtad: 2015-05-12)

Tidningsstatistik AB, 2015 b. Mediefakta och upplagor: Expressen inklusive GT och Kvällsposten <http://www.ts.se/mediefakta-upplagor/dagspress/?Aregion=33> (Hämtad: 2015-05-12)

Trafikverket. 2013. *Vad innehåller Västsvenska paketet?* <http://www.trafikverket.se/Privat/I-ditt-land/Vastra-gotaland/Vastsvenska-paketet/Vad-innehaller-Vastsvenska-paketet/> (Hämtad: 2015-05-12)

Trafikverket 2014 a. *Om Västlänken.* <http://www.trafikverket.se/Privat/Projekt/Vastra-Gotaland/Vastlanken---smidigare-pendling-och-effektivare-trafik/Om-Vastlanken/> (Hämtad: 2015-05-12)

Trafikverket 2014 b. *Tidplan Västlänken.* <http://www.trafikverket.se/Privat/Projekt/Vastra-Gotaland/Vastlanken---smidigare-pendling-och-effektivare-trafik/Om-Vastlanken/Planering/> (Hämtad: 2015-05-12)

Trafikverket 2014 c. *Om Marieholmsförbindelsen.* <http://www.trafikverket.se/Privat/Projekt/Vastra-Gotaland/Marieholmsforbindelsen/Om-Marieholmsforbindelsen/> (Hämtad: 2015-05-12)

Trafikverket. 2014 d. *Så finansieras paketet.* <http://www.trafikverket.se/Privat/I-ditt-land/Vastra-gotaland/Vastsvenska-paketet/Sa-finansieras-Vastsvenska-paketet/> (Hämtad: 2015-05-12)

Transportstyrelsen. 2015. *Trängselskatt i Göteborg.* <https://www.transportstyrelsen.se/sv/vagtrafik/Trangselskatt/Trangselskatt-i-goteborg/> (Hämtad: 2015-05-12)

Vänsterpartiet. 2015. *Därför säger vi ja till trängselskatt och det Västsvenska paketet.* <http://goteborg.vansterpartiet.se/2013/05/24/darfor-sager-vi-ja-till-trangselskatt-och-det-vastsvenska-paketet/> (Hämtad: 2015-05-14)

Västra Götalandsregionen. 2015. *Västsvenska paketet.* <http://www.vgregion.se/sv/Vastra-Gotalandsregionen/startside/Regionutveckling/Infrastruktur/Det-vastsvenska-infrastrukturpaketet/Fragor-och-svar/> (Hämtad: 2015-05-12)

Bilagor

Kodmanual nyhetsartiklar

Variabel 1: Kod-ID

Anger vem som har gjort kodningen av artikeln

V2: Tidning

Anger i vilken tidning artikeln publicerades

V3: Datum

Anger vilket datum artikeln publicerades

V4: Rubrik

Rubriken citeras

V5: Huvudfokus

Anger vilket av de olika delprojekten i Västsvenska paketet, alternativt paketet som helhet, som är i fokus i rubrik och ingress.

V6: Rubrikens ställningstagande

Anger ifall rubriken kan anses positivt eller negativt vinklad eller är neutral. Anges som positivt/negativt vinklad om 1) den nämner positiva/negativa konsekvenser (som har hänt eller kommer att hända) av någon av paketets delar 2) om rubriken är ett referat till något som någon av ja- eller nej-sidans aktörer säger i artikeln 3) om den refererar till ett negativ/positivt opinionsläge gällande någon av paketets delar 4) om den refererar till entydigt positiv/negativ nytillkommen information gällande någon av paketets delar. Övriga rubriker anges som neutrala.

V7: Framställning av politiker/ansvariga

Anger ifall artikeln någonstans innehåller uttryck för misstro gentemot politiker eller ansvariga. Skall riktas mot dessa som en grupp/i generella termer, inte mot en enskild namngiven politiker/ansvarig. Anges ifall artikeln uttrycker 1) att politiker/ansvariga anses ha ljugit/undanhållit information 2) inte lyssnar på/ignorerar kritik eller alternativ.

V8: Uttalanden: Ja/nej-sidan oemotsagd?

Anger om någon av sidorna i debatten får komma till tals oemotsagd, om bägge sidor får komma till tals eller om ingen sida får komma till tals. Att få komma till tals är att bli citerad. För att en aktör skall karaktäriseras som tillhörande någon sida skall den tillhöra antingen ett politiskt parti eller en organisation som driver frågan. Tjänstemän, experter och allmänhet räknas som neutrala aktörer. Gäller inställning till artikelns huvudfokus.

V9: Uttalanden: Vilken sida är huvudaktör?

Anger om det är en aktör från ja- eller nej-sidan som huvudsakligen får komma till tals, räknat

i antalet rader aktören får säga vad hen anser. Om två eller fler aktörer har lika många hela rader räknas och antalet halva. Om det fortfarande inte går att avgöra räknas antalet ord. Om det är exakt samma anges ej urskiljbart. För att en aktör skall karaktäriseras som tillhörande någon sida skall den tillhöra antingen ett politiskt parti eller en organisation som driver frågan. Tjänstemän, experter och allmänhet räknas som neutrala aktörer.

Kodschema nyhetsartiklar

Variabel 1 Kod-ID	1=Fanny Näslund 2= Lovisa Hedin
V2 Tidning	1=Göteborgs-Posten 2= Göteborgs-Tidningen
V3 Datum	Ex. 1409, 14=dag i månaden 09=månad på året
V4 Rubrik	Text
V5 Huvudfokus	1=Västsvenska paketet 2=Västlänken 3=Trängselskatt 4=Övrigt 5=Går ej att urskilja
V6 Rubrikens ställningstagande	1=Vinklat positiv 2=Vinklat negativ 3=Opertisk 4=Rubrik finns ej
V7 Framställning av politikerna/ansvariga	1=Uttryck för misstro 2=Ej uttryck för misstro
V8 Uttalanden	1=Enbart ja-aktör 2=Enbart nej-aktör 3=Både ja- och nej-aktör 4=Varken ja- eller nej-aktör
V9 Uttalanden: huvudaktör	1=Aktör från ja-sidan 2=Aktör från nej-sidan 3=Neutral aktör 4=Ej urskiljbart

Kodmanual debattartiklar

V1 Kod-ID

Anger vem som har gjort kodningen av artikeln

V2 Huvudfokus

Anger vilket av de olika delprojekten i Västsvenska paketet, alternativt paketet som helhet, som är i fokus i rubrik och ingress.

V3 Typ av företrädare

Anger vilken kategori författaren till artikeln kan anses tillhöra. Författaren kan tillhöra antingen kategorin Politiker, Tjänsteman, Expert eller Företrädare för förening/företag/organisation. Eftersom samtliga artiklars författare stämmer överens med en kategori finns ingen Övrigt-kategori med.

V4 Ställningstagande till huvudfokus

Anger om artikelns budskap är positivt, negativt eller neutralt gentemot huvudfokus. Eftersom undersökningen analyserar debattartiklar, vars hela syfte är att föra fram en åsikt eller en aspekt kring ett ämne, blir det inte nödvändigt med ytterligare kriterier för att avgöra detta.

V5 Politikernas ställningstagande till huvudfokus

Anger ställningstagande i de artiklar som är författade av politiker. Anger om artikelns budskap är positivt, negativt eller neutralt.

Denna variabel är på ett sätt en ny undersökning därför att underlaget enbart utgörs av de artiklar som under V3 kategoriserades som Politiker. Av smidighetskäl och för att den bygger på resultat från undersökningen av debattartiklar ligger den kvar som V5.

Kodschema debattartiklar

V1 Kod-ID	1=Fanny Näslund 2= Lovisa Hedin
V2 Huvudfokus	1= Västsvenska paketet 2= Västlänken 3= Trängselskatt 4= Övrigt
V3 Typ av företrädare som författare	1=Politiker 2=Tjänsteman 3=Expert 4=Förening/företag/organisation
V4 Ställningstagande till huvudfokus	1=Positiv 2=Negativ 3=Neutral
V5 Politikernas ställningstagande till huvudfokus	1=Positiv 2=Negativ 3=Neutral

Artikelförteckning

Nyheter

Alla artiklar är publicerade 2014

Alltid folket som får betala. GP 31/5
Avgift för att få tillbaka dubbel trängselskatt. GP 11/2
Backabor kan slippa trängselskatten till årsskiftet. GP 12/9
Backabor kan slippa trängselskatt i Backa. GP 11/4
Besvikelsen efter Borgs trängselsvek. GT 12/1
Billigare för de bilburna i Backa. GP 10/5
Biltrafiken ökar men köerna nästan borta. GP 7/5
Blir tungviktare i valrörelsen. GT 7/1
Borg: Ingen bra situation i Backa. GT 28/6
Borg krävs på svar om trängselskatten. GP 20/5
Borg lovar besked om trängselskatten innan valet. GP 28/6
Borgs svar till GT: Därför har det tagit tid. GT 12/1
Borgs trängsellöfte till Backa. GT 14/8
Borgs vädjan till Göteborg: Säg ja. GT 16/3
Budgeten spräcks - byggen stoppas. GT 28/8
Budget-striden. GT 5/9
Bäddat för svek-debatt. GP 3/6
Butikerna här dör. GT 10/1
De cyklade för ett ja. GP 14/9
Det blir en rysare om trängselskatten. GT 13/9
Död man krävdes på trängselskatt. GT 9/4
Ett hån mot väljarna. GT 4/9
Ett år med trängselskatt. GT 2/1
Fler åker kollektivt. GP 29/1
Fullsatt på möte om Västlänken. GP 26/2
Fyra förslag kvar. GP 21/3
Frågorna som bubblar under ytan. GP 4/6
Får betala 25 kr för att få 26 kr. GT 11/2
Färre skadade bilister. GP 5/6
Förvirringen om budgeten. GT 6/9
Göteborgarna säger ja till fortsatt trängselskatt. GT 26/8
Göteborg kan åka ur gräddfilen. GP 16/3
Han sågar Hulthéns argument. GT 10/7
Hisingsbron uppe i domstol. GP 10/6
Hulthén och Ransgårds hot - kan köra över folkomröstningen. GT 25/4
Hälften i Göteborg för trängselskatt. GT 3/7
Höjningen: 23 procent. GT 5/1
I dag när folkinitiativet för folkomröstningen sitt slut. GT 14/9
Ingen miljöeffekt av trängselskatt. GT 28/8
Ingen plan B om det blir ett nej. GP 3/6
Inget beslut om var en ny betalstation ska byggas. GT 5/2

Intresset svalt i valstugorna. GP 26/8
Ja-sägarna överväger. GP 10/6
Kameror missar ny skylt. GP 19/2
Katarina: Är de inte kloka? GT 13/2
Korsvägen ett ljudligt trafikinferno. GP 24/5
Kritik mot Wannholts utspel i GP. GP 21/8
Kvinnorna har ändrat sig om trängselskatten. GP 10/6
Ledningen fick egen info om Västlänken. GP 28/8
Liknande utveckling om i Stockholm. GP 4/7
Lång väg till beslut om betalstationer i Backa. GT 5/2
Låt Backa slippa trängselskatten. GT 4/4
Länken en miljöbov. GT 27/8
Majoritet positiv till trängselskatten. GP 13/9
Miljard-bråket. GT 21/8
Nya förslag visades för kritiska Backabor. GP 11/1
Nytt offer för "ockeravgift". GT 22/3
Omstridda vägtullar kan ändras. GT 21/3
Peking vill lära av Göteborg. GP 17/5
Pendlare betalar mest. GP 2/6
Plan B för nya bron saknas. GP 11/6
Planen för stationerna i Backa. GT 12/1
Politikerna viker sig inte om Västlänken. GP 12/8
Politikerna vill inte binda sig. GP 5/6
Ransgård: Det är inte partiets linje. GP 21/8
Skarp debatt om växande klyftor. GP 10/9
Snart fyra år - inget har hänt. GT 12/1
Sprängstenen får en egen tunnel. GP 24/5
S vill låta Backa slippa trängselskatt. GP 4/4
Stödet har ökat kraftigt. GP 3/7
Trafiken stoppas om bron försenas. GP 29/7
Trafikverket vill utreda bro mot Mölndals vilja. GP 22/1
Träd hotas av tunneln. GT 12/9
Trängselskatten fyller ett. GP 7/1
Trängselskatten kan ändras. GT 9/1
Trängselskatten ökar men tilläggen är färre. GP 10/7
Två nya vägval över Göta älv. GP 18/4
Valfläsk eller bra lösning? GP 5/4
Var ska stationen ligga? GP 25/2
Vägvalet: Löftet om trängselskatt valfläsk. GP 21/8
Vägvalet röstade nej till lättnader i trängselskatt. GP 9/5
Välbärgad bidrar med minst. GP 31/5
Västlänken byggs även vid ett nej. GP 13/9
Västlänken nyckeln. GP 30/3
Västlänken 20 procent billigare. GP 13/9
Wannholt: "Jag har fått det bekräftat". GP 22/8
Ökning i biltrafik saktar ned. GP 28/8
100 miljoner back för trängselskatten. GT 13/1
100 miljoner i tilläggsavgifter. GT 7/1
50 procent vill ha kvar trängselskatten. GP 26/8

Debatt

Alla är publicerade 2014. Vissa är publicerade på insändarsidor.

Centern står bakom paketet. GP 1/3
De flesta träden bevaras. GP 15/6
Demokratiska beslut hamnar på kollisionskurs. GT 1/8
Den nya Göteborgaren. GP 8/1
En käpp i hjulet för Vägvalet. GP 16/6
En ohållbar attityd till Västlänken från Göteborgs politiker. GT 11/9
Ett års siffror säger inte allt. GP 16/1
Fem skäl att rösta ja till trängselskatten. GP 29/8
Flesta positiva till Västlänken. GP 10/6
Folkomröstningen ändrar ingenting. GP 3/6
Granska kalkylen för Västlänken. GP 28/8
Grova fel i kalkylen av Västlänken. GP 1/9
Gårdalänken bör utredas! GP 13/1
Gårdalänken en lösning för höghastighetståg. GP 18/7
Gårdalänken är en utopi. GP 9/1
Högström en besvikelse. GP 12/6
Ingen koppling till Västlänken. GP 9/1
Ja till trängselskatt - för att vi älskar Göteborg. GP 2/6
Ja till tunnelbana i Göteborg. GP 15/2
Martin Wannholt (M): Kostnaderna rusar - stoppa Västlänken! GP 21/8
Naiva politiker bakom Västlänken. GP 23/8
Nej till trängselskatt kan ge bättre infrastruktur. GP 26/2
Nej till trängselskatt krävs för att få ompröva Västlänken. GP 31/5
Nya förutsättningar kräver utredning av Gårdalänken. GP 4/1
Omfattande utredning. GP 11/2
Omläggning av miljöskäl. GP 5/3
Om tunneln börjar byggas är det för sent att ångra sig. GT 20/8
Personer som tjänar mest betalar mest. GT 9/9
Politikerna mörkar kostnader. GP 28/5
Påståenden utan grund om kostnaden för Västlänken. Gp 14/7
Regionen måste utvecklas - nu. GP 7/9
Riv upp förslaget om lågbro. GP 20/2
Rödgröna indrivare av en orättvis skatt. GT 25/8
Ställ inte Göteborg sist i kön på nytt. GT 23/8
Så mycket tjänar vi på kollektivtrafiken. GT 14/8
Trängselskatt handlar inte om grön politik. GT 13/9
Trängselskatt inte orsak till butiksdöden. GT 18/1
Tunneln är ändå bästa alternativet. GT 29/8
T-skatten uppnår målen. GP 10/1
Ullevilänken bättre än MP:s vidlyftiga drömmar. GP 24/2
Vi bygger Västlänken för framtidens Göteborg. GP 31/8
Visst så älskar vi alla Göteborg. GT 7/8
Vi tar hänsyn till husen. GP 26/2
Västsvenska paketet får absolut inte äventyras. GT 1/6
Västsvenska paketets pengar är öronmärkta. GT 14/3
Västlänken behövs mer än någonsin. GP 5/3

Västlänken förstör vårt gröna Göteborg. GP 4/6
Västlänken ger bestående skador på Skansen Lejonet
Länsresidenset. GP 13/9
Västlänken missar möjligheter som Gårdalänken ger. GP 21/1
Västlänken viktig för hela regionen. GP 25/2
Västlänken är grunden i ett nytt trafiksystem. GT 18/6
Västlänken - en våt filt över kollektivtrafiken. GP 16/7